

1937г.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ГОДИНА XXIX

КНИЖКА 2

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ СТЕФАНЪ ПОПОВЪ, Гурко, 51 Абонаментъ за нечленове 100 лева
Администрация — София. Цар. Иоанна, 18. Телефонъ 2-75-89, Пош. чекова с-ка № 672

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenvereins. Hauptschriftleiter: STEPHAN POPOV
Schriftleitung: Tzaritza Joanna, 18, Sofia, Tel. 2-75-89

Година XXIX

Февруари 1937

Книжка 2

ТУРИЗЪМЪ И ПРОСВѢТА

На пръвъ погледъ туризмътъ изглежда много просто и безобидно нѣщо: най-обикновено разхождане на свободни хора за удоволствие, свързано и съ малко полезност — физическо закрѣпване. Така поне ни го обясняватъ профанитѣ, които не само не сж си дали трудъ да проучатъ въ нейната сжщностъ дружба между човѣка и планината, както въобще стремежа на човѣка къмъ природата, но които сами не сж преживѣли нѣщо по-силно отъ плитката радостъ на чистия въздухъ и красивата гледка.

А ето, че ние туриститѣ, сме на малко по-друго мнение. Ние говоримъ за различни видове отношения къмъ природата и планината, за национално, обществено и стопанско значение не само на туризма като идея, но и на представляващата я организация, ние посочваме на специалната връзка между туризма и общата духовна култура отъ една страна и по-специално за връзката между туризма и науката, ние издигаме морала, другарството и взаимоотношенията между отдѣлнитѣ планинари като една нова нравственостъ, определяме влиянието на планината и природата не само въ изкуството и литературата, но и въобще

въ битието на единъ народъ и пр. и пр.

Всичко това е богатото съдържание и безкрайното разнообразие на нашата идея. И не се е случвало веднажъ, когато ние го изнесемъ и обяснимъ обществено, да не се намѣрятъ мнозина, които да изкажатъ очудването си, че не сж били запознати съ ценността на туристическото движение.

Но и за самитѣ насъ, въ нашитѣ срѣди, колкото тѣзи въпроси да сж били третираны въ колонитѣ на списанието, въ сказки и реферати, много отъ повдигнатитѣ въпроси не сж съвсемъ ясни за всичкитѣ наши сътрудници и съидейници и не рѣдко проличава незнание и несвършенна оценка на собствената ни идея.

Затова се налага да засилимъ просвѣтната ни дейностъ, да издигнемъ туристската ни просвѣта и култура до пълното проявяване на всички тѣзи теми, което ще ни въоружи съ безкрайно повече аргументи и доказателства въ полза на собственото ни дѣло.

Интъкъ рискуваме да потънемъ въ невежи познания, че туризмътъ е възможенъ и безъ всѣкаква просвѣта.

СЪДЪРЖАНИЕ: Любенъ Телчаровъ — Северната стена на Ел-тепе; К. Кировъ — Коледа на Мусала; Ал. Н. Христовъ — Арестъ въ планината; Ив. — Бѣлата симфония; П. Делирадевъ — Въ снѣговетѣ; Д-ръ Хр. Гюлеметовъ — Бѣлата смъртъ; Д-ръ Ив. Попивановъ — Нашата планинска душа; проф. В. Захариевъ — Зименъ туризмъ; Д-ръ Ем. Шаранковъ — Мюнхенския алпийски музей; Ив. п. Николовъ — Ледената пещера; Ник. Ив. Божиновъ — Планинска фотография; В. Каровъ — Още една придобивка на Съюза.

Въ настоящата книжка, редакцията помъства описания на излетите, които наши планинари предприеха по Коледа изъ българските планини и които — поради връхлетялата особено силна буря — на мѣста завършиха съ много неприятности. Отъ описанията впрочемъ, личи ясно, колко малко нашите планинари сж подготвени теоретически за зименъ туризъмъ и какви елементарни грѣшки се правятъ още както презъ времето на самия излетъ, така и при неговото предварително проучване. Редакцията се вижда поради това принудена да даде отдѣлно нѣкои упѣтвания и съвети съ отправяне на единъ апелъ къмъ българските туристи да бждатъ особено внимателни при предприемане зимни излети, за да не се даватъ излишни жертви и се постигатъ наистина по-голѣми постижения. Добре е по този случай да се напомнятъ и нѣкои забравени повели на планинарския моралъ.

СЪВЕТИ . . .

1. Предприемай само излети, за провеждането на които си сигуренъ въ силите си. И най-големиятъ геройство има своята допустима граница, задъ която започва безразсждната авантюра. Проучвай добре излета предварително, ако лѣтния теренъ ти е непознатъ, защото нѣма нищо по-неприятно отъ установяване по-късно противоречия между нашите представи и действителността въ планината, разбира се за смѣтка на първите.

2. Не обръщай излетуването въ надбѣгване и конкуренция — остави честта за по-краткото изминаване на пътя на други: ти се задоволи съ пълното изпълняване на предначертания си маршрути. Прави избора си на последователно по-мѣчни планини, а не съ скокове: отъ Люлинъ мѣчно се отива на Пиринъ. Не се увличай по „модни“ върхове и не се залавяй съ планински проблеми и задачи, докато не си израсналъ въ собствените си очи — доказателство можешъ да предприемашъ „първи“ изкачвания, има дълъгъ пътъ на подготовка и израстване.

3. Избирай внимателно спътника си. Не тръгвай съ случайни компании, които презъ лѣтните излети завършватъ съ добри спомени и безопасни снимки, но презъ зимата могатъ да станатъ сѣдбоносни. Познаването силите на спътника е най-важното условие за предприемане на всѣкакво сериозно зимно изкачване. Ако се случи беда, първиятъ, който ще пострада въ такъвъ случай, ще бжде този, който е тръгналъ съ непознатъ спътникъ и разчитайки на собствените и неговите въображаеми сили,

го е увлѣкалъ въ непосилни задачи.

4. Подбирай винаги маршрута си така, че силите ти да бждатъ запазени за главната целъ. Много планински предприятия сж пропаднали заради предварително изтощаване на силите поради лошо разпредѣление на маршрута. Голѣми преходи безъ сигуренъ заслонъ предприемай само при сигурно време, защото и най-простия на видъ маршрутъ може да се окаже невѣроятно тежъкъ при влошено време.

5. Чувствавай се отговоренъ не само за себе си, но и за всички, които ти се довървяватъ. Съвети давай само когато си абсолютно сигуренъ въ знанието си, а не когато се надявашъ да излѣзе както предполагашъ. Но когато се случи беда, не натяквай даже и на този, който те е подвелъ. Натякването никога не помага никому.

6. Не бжди високомеренъ и надменно безстрашенъ, защото не знаешъ планината каква шега ти готви. Но не бжди и страхливъ: по-големата частъ отъ прѣчките въ планината се минаватъ успѣшно, ако духовно вече си превъзможна въ опасността, а не си се уплашилъ предварително.

7. Не губи никога присѣствие на духа, даже и предъ явната гибелъ и не приемай че последните ти сили сж изчерпани — ти не знаешъ, колко много сили има човѣкъ, когато волята му не е поразена.

Не забравяй, че отъ всичките беди въ планината даже по-големата частъ отъ 99% свършватъ успѣшно, стига да не си загубилъ духа си. Така наричания тренингъ е преди всичко каляване на волята.

8. И въ най-критическото положение може да се намѣри изходъ, стига да разсѣдишъ спокойно и хладнокрѣвно. Затова мисли и действуй трезво и не-прибързано, но не се колебай дълго, защото понѣкога използването на времето предхожда всѣкакво решение. Примирението съ всѣка неприятностъ въ планината не е добродетелъ, макаръ че не е позорно, ако ти се наложи и връщане, щомъ всичките аргументи на разума сж противъ приключението. Преди да се признаешъ, обаче, за победенъ, винаги опитай; отказването преди опита е недостойно, а и планината обича повече смѣлчациите отъ резоньорите.

9. Не хаби напраздно сили въ планината зимно време, но не бжди и готованецъ — никое постижение не е паднало готово отъ небето, както нѣма магьосници, които могатъ да те изкачатъ на върха, ако ти не се помръднешъ. Помни, че планината е най-честния партньоръ и

всѣки трудъ въ нея е възнаграденъ.

10. Помни, че най-голѣмата добродетель въ планината е другарството и самопожертвувателността. Бѣди винаги готовъ — даже и при лишение отъ собствено удоволствие и почивка — да се притечешъ на пострадали.

ТЕХНИЧЕСКИ УПЪТВАНИЯ

1. Не трѣгвай на излетъ, ако имашъ и най-слабото заболяване: зимниятъ излети не сж срѣдство за лѣкуване на болести. Предъ всѣки тежъкъ излетъ избѣгвай преумората, безсънницата и всичко, което въ видъ на преходно удоволствие руши организма ти. И презъ време на излета не прави нищо, което се отразява върху наличността на сили.

2. Не трѣгвай сжщо така безъ свършена зимна екипировка. Не се касае до новъ, колкото до здравъ и изпитанъ екипъ. Ако нѣщо ти липсва, не трѣгвай преди да си го набавишъ, защото ти не знаешъ кога точно отъ него ще ти стане нужда и какъ ще се отрази липсата му. Това особено важи за здрави обуца, рѣжавици, върхна дреха, здравина на скитѣ. Нека екипътъ ти бѣде винаги готовъ нѣколко дни преди трѣгването на излетъ. Нехайството къмъ него се плаща винаги скжпо въ планината, а и не разчитай да си послужишъ отъ друго, защото може да лишишъ него отъ необходимото.

3. Избѣгвай заемането на чуждъ екипъ, не само защото именно съ него ще се случи нѣщо неприятно, но защото несъответността му може да има фатално значение, ако не я познавашъ предварително.

4. Обърни особено внимание на обущата и скитѣ си, както и на биндунгите. Не пести срѣдства за тѣхното поддържане. Пригответи си технически всичко въ кжщи. Поправката на ски, нагласяването на биндунги и пр. презъ време на самия излетъ е крайно неприятно и често може да стане причина за опасно забавяне.

5. Не ходи самъ на зименъ излетъ: това е безкрайно лекомислѣ!

6. При съмнително време не се отдалявай много отъ човѣшки подслонъ, защото може да ти дойде до главата после лутане съ часове изъ мъгла и пълно изчерпване на силитѣ.

7. Ако видишъ, че се налага нощувка на открито, не чакай да загубишъ силитѣ си, за да вземешъ крайното решение: заеми се да правишъ снѣжна колиба. Отъ твърдата основа на снѣга рѣжи съ скитѣ си голѣми снѣжни зарове, докато изкопаешъ яма споредъ броя на излетниците. Надъ нея после сложи

скитѣ така, че съ двата си края да се опиратъ на повърхността на ямата и върху тѣхъ сложи плътнo единъ до други снѣжнитѣ зарове. Колибата ти е вече готова и въ нея можешъ даже да бивакирашъ, ако ѝ сложишъ и една завеса отпредъ.

8. Обдѣклото ти да бѣде винаги на „пластове“. Понеже ски-туризмътъ е свързанъ съ голѣмо движение и развиване на топлина, нека дрехитѣ ти бѣдатъ такива, че да сваляшъ отъ тѣхъ или прибавяшъ колкото е нужно за поддържане на топлината. Носи винаги резервни рѣжавици, чорапи и риза за преобличане.

9. Не се иска да мѣкнешъ аптека съ себе си, но имай всѣкога резервенъ превързоченъ материалъ, който винаги може да потрѣбва. Носи си и достатъчно вестници или чиста хартия: тя не тежи, а може да ти послужи много като единъ пластъ между долнитѣ и горни дрехи за пазене отъ студа.

10. Въ случай на нещастие не съчинявай нова медицина и не прави невежи опити. Ако бедата е малка, вземи мѣрки да не ти пречи на довършване излета, ако е по-голѣма и предредила последния въпросъ задоволи се само съ ограничаване на пораженията, докато стигнешъ населено мѣсто и можешъ да получишъ лѣкарска помощъ.

... И МОРАЛЪ

1. Не злоупотрѣбявай съ търсената отъ всички свобода въ планината и не я обръщай въ слободия. Не налагай на останалитѣ посетители на хижи всичкитѣ си кефове, които сж въ разрѣзъ съ общозадължителния редъ. Зачитай и уважавай еднакво добре нервитѣ, настроението, търпението и желанията на другаритѣ си. Нахалството още не е характерностъ!

2. Пази името и морала на планинаря. Чувствувай се като членъ на единъ орденъ, комуто е възложено да пази най-висшето благо на земята: планинската красота. Покажи се достоенъ за тази задача и гледай на планината като на храмъ, кждето свещенодействието е поумѣстно отъ всѣки карнавалъ.

3. Хижитѣ не сж частни хотели, а домове за отмора. Уважавай реда въ тѣхъ, защото той ограничава само разюзданитѣ желания. Културата — или безкултурността — на единъ планинаръ никжде не личи така добре, както въ планинскитѣ домове. Ако си артистъ по призвание не смѣсвай хижитѣ съ театралнитѣ сцени, ако си поклонникъ на алкохола — пази си „издржливостъта“ за градскитѣ крѣчни, а ако си голѣмъ картоигъ

рачъ, истинската ти кариера е въ Монте Карло, а не въ хижитѣ!

4. Не бѣди готованецъ въ хижата и не създавай тамъ привилегии на мързела и хитростта. Не приравнявай останалитѣ посетители на хижитѣ съ домашнитѣ си мухи, на които мпризмата на тѣлото ти може да е много приятна. Пази чистота въ тѣхъ!: въ конкурси за мръсотия участвуй кждето щѣшъ, но не и въ хижитѣ.

5. Уважавай всички наредби за зашита на природата, обичай цвѣтата, животнитѣ и даже снѣга. Навсѣкжде въ планината бѣди приятель, а не рушител на природата!

СЪЮЗНИ ВЕСТИ

Съ настѣпването на новата година, въ едно специално заседание Централното настоятелство на Б. Т. С. направи единъ обстоенъ прегледъ на положението на Съюза и на клоноветѣ му съ огледъ на постигнатитѣ резултати презъ изтеклата година и съ предвиждане на всички мѣрки и грижи за една още по-успѣшна туристическа дейность за презъ настѣпващата година. Установи се, че изтеклата година въпрѣки скромностьта, съ която изобщо се отличаватъ при работата си туриститѣ, е донесла на дѣлото на Съюза и на туризма отлични постижения и успѣхи. Всички съюзни клонове сж съ стегнати редове и упорито преследватъ целитѣ на туризма изъ различнитѣ краища на Родината. Всички клонове сж поддържали редовни връзки и съ Ц. Н. на Съюза, като по този начинъ е било възможно да се поддържа и провежда една единна, добре обмислена и добре мотивирана общосъюзна и общотуристическа въ страната дейность. Пропагандата на Съюза и на туристическото дѣло успѣшно е провеждана отъ художественото съюзно списание „Български турист“, разпространявано въ 3600 екземпляра.

За да се стегне още повече Съюза и по-успѣшно да се гради съюзното дѣло, въ сжщото си заседание Ц. Н. на Съюза възприе препоржката на последния съборъ, като избра и назначи за идеенъ секретарь-организаторъ своя членъ г. Стефанъ Поповъ, който си остава и редакторъ на списанието. Въ връзка съ тази малка промѣна, Ц. Н. излъзе съ специално окръжно до клоноветѣ си, съ което се провежда една смѣла реформа за записване на нови членове и се даватъ упжвания за засилване на просвѣтната дейность.

Споредъ предварителнитѣ данни на Ц. Н. презъ 1936 г. броятъ на съюзнитѣ членове за 1936 г. е увеличенъ съ 10 10

или заедно съ членоветѣ-четници, понастоящемъ възлиза на 5.404.

На 25 януарий въ канцеларията на Ц. Н. на Б. Т. С. се състоя една среща-конференция между Ц. Н. и Българската планинска спасителна служба. Разгледани сж обстойно въпроситѣ около предстоящата дейность на спасителната служба, както изъ Витоша, кждето тя е организирана и работи отъ нѣколко години вече и то съ блестящи резултати, така сжщо и за организирането ѝ и въ другитѣ градове, кждето Б. Т. С. има клонове и кждето това изискватъ специалнитѣ планински условия — напр. въ Банско, Самоковъ, Дупница, Карлово, Костенецъ и др. По всички въпроси е постигнато пълно единомислие и осигурена взаимна дейность, както на организацията на клоноветѣ на Б. Т. С., така и на компетентностьта и ентузиазираното желание и готовность на членоветѣ на Спасителната служба, всички все опитни туристи и планинари, да действуватъ за развитието на планинското спасително дѣло по цѣлата страна.

На 29 м. м. се състоя конференция на софийскитѣ клонове на Б. Т. С. — Алеко, Еделвайсъ, Планинецъ — София, Хемусъ — Надежда и Черни връхъ — Красно село. Уреди се общоорганизационенъ комитетъ въ съставъ: Иванъ Раевъ и Стефанъ Поповъ отъ Ц. Н. на Б. Т. С., Д. Пантелеевъ и Г. Клисаровъ отъ Алеко, Херманъ Оскаровъ и Кирилъ Ганчевъ отъ Еделвайсъ, Никола Тепавичаровъ и Н. Миладиновъ отъ Планинецъ, Тодоръ Милановъ и Борисъ Арнаудовъ отъ Хемусъ и К. Янковъ отъ Черни връхъ.

Комитетътъ ще заседава всѣки месецъ и ще разглежда идейно-организационни въпроси. Още въ първото заседание се реши единодушно членскитѣ вноски за всички софийски клубове да бждатъ еднакви и да се започне обща културно-просвѣтна дейность въ столицата.

На 17 февруарий въ ресторантъ „Чучура“, бул. Цар. Иоанна 22, се състоя първата съвмѣстна другарска среща на Ц. Н. и управителнитѣ тѣла на клоноветѣ.

Две поправки: Въ миналия бр. 1 на списанието сж допуснати две неприятни грѣшки: пропуснато е да се отбележи, че художествената снимка-приложение е отъ Д-ръ Ил. Миновъ, както и че корицата е работа на художника Н. Тузсузовъ.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

Дупнишкият клонъ „Рилски езера“ отъ Б. Т. С. е привършил вече окончателно туристическия домъ въ града си. Остава домътъ да бѣде обзаведенъ и отворенъ за посетители. Той е една грамадна сграда, сочеща енергията и ентузиазма, съ който се работи въ Б. Т. С. и която е очаквана съ нетърпение отъ всички спортни организации въ града, защото ще задоволи нуждитъ на гр. Дупница като единъ отличенъ изходенъ пунктъ за Рила.

Русенският клонъ „Приста“. На 26 декемврий м. г. е ималъ редовното си общо годишно събрание, на което сж избрани ново настоятелство и надзоренъ съветъ: председателъ: П. Цачевъ, подпр.: К. Димитровъ, секр. Вл. Георгиевъ, кас. Ив. Димитровъ, домакинъ: Д. Ивановъ, зав. излетитъ; Н. Алексиевъ, съветници: Г. Петровъ и Ел. Димитрова. Надзоренъ съветъ: К. Косатевъ, Ив. Недковъ и Сим. Лаковъ.

Презъ изетклата 1936 год. клонътъ е броилъ 118 души, а списанието е получавано въ 102 екз. Реализирани сж били 11 излети, отъ които 5 едnodневни, 2 двудневни и 4 многодневни съ общо 102 участници (57 мъже и 45 жени). Изминатъ пътъ 5.422 км. (пешъ — 704 км., съ влакъ 3.890 км., съ автомобилъ — 533 км. и съ праходъ — 317 км.).

Просветна дейностъ и пропаганда: агитационата седмица бѣ проведена успешно, съвмѣстно съ тукашния клонъ „Дунавъ“ отъ Ю. Т. С. съ агитационно утро въ Градския театъръ съ литературно музикална частъ и сказка по случая отъ секретаря на клона Вл. Георгиевъ. Презъ сжщото време — отъ 7 до 14 юний — клонътъ уреди съ агитационна целъ и туристическа фото-изложба съ снимки, собственостъ на клона и такива изпратени отъ кмета на с. Лѣджене г. Шнитеръ. Презъ годината е изнесена само една сказка предъ членоветъ на мѣстното Женско благотвор. д-во „Добродетель“ отъ секретаря на клона Вл. Георгиевъ.

Клонътъ е обзавелъ заслона „Надежда“ — съ необходимии принадлежности, като готверска печка и др. Изкопанъ е сжщо така и кладенецъ за снабдяване заслона съ вода.

Заслонътъ „Надежда“ е билъ посетенъ презъ 936 год. отъ 593 посетители.

Клонътъ е продължилъ презъ изетклата година залесителнитъ работи около сжщия заслонъ. Засадени сж нови 1400 две годишни акациеви дръвчета и 150 четиригодишни ясенови дръвчета. Въобще, клонътъ е развилъ обширна дейностъ.

На 12 декемврий 1936 година, Врачанският клонъ „Веслецъ“, отпразднува по единъ тържественъ начинъ 10-годишнината отъ постройката на туристическия домъ и освещаването му.

На тържеството присѣтствуваха освенъ членоветъ на дружеството, но и всички стари дейци по изграждането на домътъ.

Присѣтстваха много официални лица и видни граждани.

Тържеството се откри съ туристическия химнъ, който бѣ изслушанъ на крака, следъ което председателя на клона г. Арх. Дограмаджиевъ направи кратъкъ докладъ, за начина по който бѣ изграденъ дома.

Следъ председателя на клона говори кмета на града г. Цвѣтко Цвѣтковъ, който възхвали дѣлото на Врачанскитъ туристи.

Клонътъ уреди на 6 януарий 1937 година, въ салона на туристическия домъ, забава съ коледно дърво и посрещане на бждни вечеръ.

За случая бѣха поканени всички стари и млади туристи, много граждани и официални лица. Присѣтстваха около 250 души.

Въ 9 часа се сложи традиционната народна софра, състояща се отъ бѣли тикви, орѣхи и медъ.

Точно въ 12 часа на полунощъ, се освѣти елхата, въ което време пристигна Дѣдо Коледа, съ кошъ подарѣци презъ рамо, като държа своето прословуто послание и предсказания за настоящата година. Дѣдо Коледа раздаде много подарѣци на присѣтстващитъ.

Следъ всичко това почна веселие, което продължи до късно презъ нощта.

„Родни Балкани“ — Варна. На 31 декемврий м. г. дадохме традиционната си туристическа вечеръ, която ни донесе голѣмъ мораленъ и материаленъ успѣхъ. Съ чистия придобивъ отъ сжщата изплатихме окончателно останалия дългъ на клона по хижата ни. Забавата бѣ посетена и отъ началника на Варненския гарнизонъ г. генералъ Поповъ, кмета на града г. инж. Мустаковъ, началника на бюро доброволци г. подполковникъ Сърневъ и председателя на Варненската търговско-индустриална камара г. Абаджиевъ.

Бждни вечеръ клонътъ посрещна на хижата „Родни Балкани“. Уредена бѣ елха съ подарѣци, като се спазиха и всички народни обичаи по този случай. Въ това тържество взеха участие и селянитъ отъ близкото село Г. Близнакъ съ коле-

дарски хоръ, както и много гости и туристи отъ гр. Варна.

Презъ отчетното време клонътъ изнесе и една сказка.

Софийскиятъ клонъ „Планинецъ“ дава следнитъ сведения за посещаване на хижитъ: хижа „Планинецъ“ — Витоша е посетена презъ 1936 г. общо отъ 3448 души, отъ по сто мъже 2628, а жени 820; хижа „Планинецъ“ — вр. Баба посетена всичко отъ 118 души, отъ които 85 мъже и 33 жени.

ВЕСТИ

Примѣръ на планиарска просвѣта ни дава Германо-Австрийскиятъ Алпийски съюзъ. Въпрѣки неговитъ 70 години животъ и огромна планиарска литература, тамъ не сж престанали да считатъ просветната дейность като най-важното условие за успѣшна работа и затова презъ изминалата се година само германскитъ му секции сж устроили 1436 сказки и реферати! Разбира се голѣмитъ срѣдства, които често се поставятъ въ услуга на клоноветъ отъ Централната управа, улесняватъ твърде много голѣмъ брой. Но цифрата сама по себе си би могла да служи като потикъ и за нашитъ клонове.

Нова експедиция за Кангчендзюнга

Д-ръ Карлъ Винъ, участникъ въ последната германска подготвителна хималайска експедиция, която успѣ да изкачи върховетъ Синиолху, Сикимъ и др., е държалъ предъ берлинския университетъ своята сказка за експедицията, допълнена отъ множество снимки, картографни скици и др. Новата германска експедиция, която следъ единъ месецъ ще напусне Германия на пѣтъ за Хималаитъ, нѣма да се отправи къмъ Нанга-Парбатъ, ккто бѣ отначало съобщено, а ще има за свой обектъ пакъ (за трети пѣтъ) върха Кангчендзюнга, „Петтѣхъ снѣжни съкровища“, въ който споредъ повѣрието на туземцитъ, подъ снѣга има скрити злато, сребро, скъпоценни камъни, жито и свещени книги. Европейцитъ очевидно иматъ предвидъ ценности отъ другъ характеръ въ стремежа си за достигане на третия по височина върхъ на земята.

Броятъ на секциитъ на Алпенферайна вече е достигналъ 413.

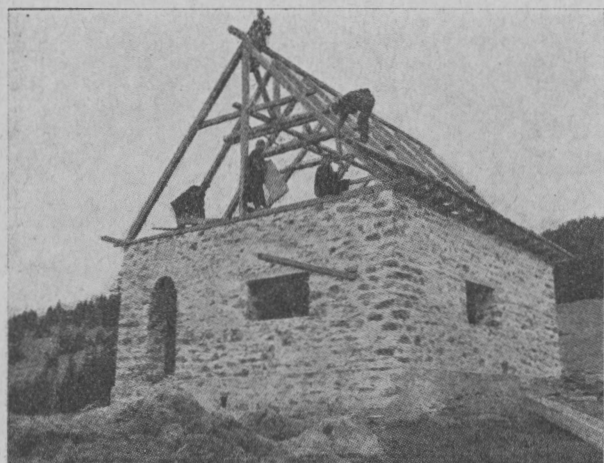
Най-стариятъ планински водачъ починалъ. Въ Хайлигенблутъ, Високитъ Таври подъ Гросглокнеръ, на възраст 89 години е починалъ единъ отъ най-известнитъ водачи на Глокнера, „татко“ Браймаъ, който на времето е служилъ още при Радецки и е билъ сеньоръ на ав-

стрийскитъ планински водачи. Браймаъ е изкачилъ повече отъ 500 пѣти върха.

Ханесъ Шнайдеръ отличенъ. Известниятъ австрийски ски-майсторъ Ханесъ Шнайдеръ, когото въ България видѣхме въ филма „Гнѣвътъ на боговетъ“, и който бѣ учителъ на цѣла редица австрийски поколения въ скитѣ, напоследѣкъ частенъ преподавателъ на ски-школа въ Ст. Антонъ въ Арлбергъ, е билъ тържествено награденъ съ офицерския кръстъ за заслуга отъ председателя на австрийската република. Орденътъ му е билъ връченъ при голѣмо тържество въ селцето отъ лично пребиваващия министъръ на външнитъ работи г. Шмидтъ.

Швейцарцитъ се изхитрили: когато единъ народъ е решилъ да привлѣча богати, но мързеливи чужденци може да измисли всичко. Преди две години въ Давосъ бѣ въведенъ първиятъ ски-асансьоръ, който издига на учебния ски-плацъ новака лесно на мѣстото на спускането и му спестява бавното и мъчително изкачване на „ножици“. Сега и Сенъ Морицъ е последвалъ примѣра на Давосъ въ още по-уголѣменъ форматъ: ски-асансьоръ е построенъ чакъ до хижата Силврета и ще бѣде продълженъ до Пицъ-Найръ. Тази година се строятъ такива асансьори въ Ле Дяблеретъ, въ Кранъ-сюръ-Сиеръ, Цвайзименъ и Ленцерхайде. Благодарение на тѣзи технически нововѣдения можемъ да доживѣемъ часа, когато ще се обявяватъ едnodневни ски-курсове, защото поради спестеното време за изкачване и усилия единъ день ще бѣде достатъченъ за елементарно изучаване на скитѣ.

Правила за движение на скиоритъ. Областното управление въ Инсбрукъ може да се похвали съ честъта за първото издаване публични правила за движение съ скитѣ. Поради голѣмиятъ трафикъ на околнитъ склонове е регламентирано официално „движението“ по тѣхъ, като наредбата съдържа следнитъ главни правила: при мъгла скиорътъ грѣбва да се движи бавно, така че всѣки моментъ да може да отклони. Заминаването е позволено, само когато въ страни има достатъчно мѣсто. Ненуждното стоене на едно мѣсто по склоноветъ се забранява. Мѣста за спускане не могатъ да се минаватъ отъ пешеходци безъ ски. Всѣки скиоръ е задълженъ да помага на пострадалъ другаръ. Нарушения на горнитъ правила се наказватъ съ глоба до 4000 лева, арестъ до 14 дни или лишаване отъ правото на каране ски. Какво ли ще кажатъ нашитъ скиорки отъ Люлинъ?

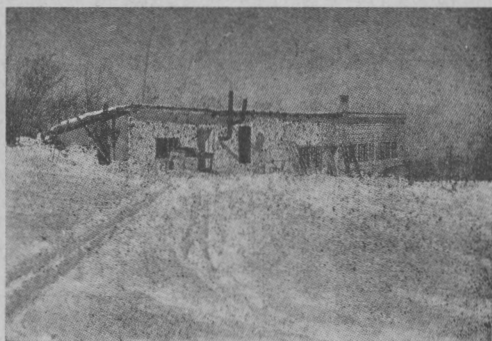
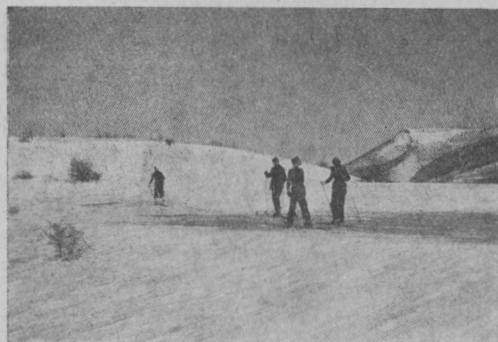
Къмъ текста на стр. 80 „Още една
придобивка на Съюза“

Новата хижа подъ вр. Переликъ

ИЗЪ „БЛАЖЕНОТО“ ВРЕМЕ НА СКИ-ДАНЪКА

Когато планинитѣ и заслонитѣ бѣха праздни, а скитѣ — преглеждани отъ акцизнитѣ

Сборникъ Алеко, издание на софийския клонъ „Алеко“ отъ Б. Т. С., стр. 86, София, 1936. Уредници: Д. Панталеевъ и Г. Клисаровъ.

Идеята да се издаватъ отъ отдѣлнитѣ клонове на съюза сборници, посветени на отдѣлни планини или по случай други случаи отъ живота на клоноветѣ е повече отъ похвална. И каквито и да сѫ резултатитѣ отъ първитѣ опити, тѣ трѣбва да се поздравятъ. Най-малкото, защото тия сборници събиратъ трудолюбиво и трупатъ неусѣтно материалъ за живота изъ българскитѣ планини, които по-късно може да се систематизира и оползотвори, и защото тѣзи сборници оставатъ като документъ за развитието на нашата планинска култура, по който може да се сѣди и за степенята на нейния напредѣкъ.

На уредницитѣ на сборника се е удало да привлѣкатъ къмъ сътрудничество почти всичко будно въ клона, което знае да дава писменостъ изразъ на своитѣ мисли и преживѣвания въ планината. Тука сѫ всички стари познати и известни дейци отъ клона „Алеко“. Но кѣде сѫ младитѣ? Нима сѣщата болестъ, отъ която страда и съюзното списание и която сѫ известенъ рискъ се мѣчимъ да лѣкуваме, предизвиква чувствителна липса и тукъ.

Съдържанието на сборника — като се има предвидъ изборния принципъ: Витоса — не задоволява напълно. Въ края на краищата ценнитѣ статии, които оставатъ трайно и съдържателно впечатление, сѫ малко: тѣзи на г. г. д-ръ Пѣевъ, Делирадевъ, епископъ д-ръ Кирилъ, Г. Ст. Георгиевъ, д-ръ Ив. Боровъ и П. Кебърле. Останалото сѫ фрагменти, които нѣматъ нито идейна, нито историческа, нито литературна ценностъ. (Не става въпросъ за статитѣ на д-ръ Ковачевски, К. Кировъ, Малчевъ и Ковачевъ, които иматъ специални, ограничени теми). Белетристика липсва: добри излетни описания и настрояния ни даватъ само Радевъ и К. Константиновъ, последното повече ценно като историческа снимка. Другитѣ сѫ съчинени, пресилени, Т. Боровъ и В. Захариевъ трѣбваше да дадатъ нѣщо повече — не е да не могатъ. Азъ стоя на становището, че подобни сборници трѣбва да съдържатъ по-малко, но по-дълги, по-дълбоки и по-изчерпателни статии и студии. Другото е безценна журналистика, която едно списание търпи, но единъ сборникъ — не.

Технически изданието стои на възможната българска висота. Това одобрение не засѣга иллюстрациитѣ. Тѣ не сѫ възможно добритѣ, не сѫ подредени, не

сѫ подбрани. На първо мѣсто подобно издание трѣбваше да има една цвѣтна, уводна иллюстрация, която да дава идея за цѣлата планина. На второ мѣсто, крайно време е вече да се избѣгватъ малкитѣ албумни снимки, които не сѫ въ сѣщностъ никаква иллюстрация, ако не сѫ къмъ опредѣленъ текстъ. По-добре помалко, но по-добре подбрани и възпроизведени иллюстрации.

Нѣколко специални забележки: колкото и видимо да е убедителенъ въ тезата си за липсата на противоположностъ между планинарство и туризъмъ, Пѣю Пѣевъ не би трѣбвало да иска съюзътъ ни и българското планинарство да останатъ тамъ, кѣдето ги е оставилъ заветътъ на Алеко Константиновъ. Това най-малкото е вѣченъ застой и липса на напредѣкъ, а отъ друга страна безъ идейно развитие нѣма животъ. И самиятъ заветъ на Алеко не е едно религиозно „откровение“, което да се случва веднѣжъ, а прозрѣние, до което можемъ да се доберемъ и което можемъ да надминемъ — безъ да засѣгаме съ това дѣлото на самия Алеко — и ние, днешнитѣ планинари. Условията, които подтикватъ хората къмъ планинитѣ, не сѫ еднакви за всички времена — въ времето на Алеко сѫ били едни, въ наше време сѫ се измѣнили. И ние нѣма откѣде да черпимъ куражъ — колкото и да да сме съ убеждението, че сме напълно прави за себе си — да задѣлимъ всички идващи времена и планинари съ нашитѣ условия и съответнитѣ имъ разбирания. Различнитѣ потици раждатъ различни духовни съдържания и отъ тамъ идва новото и различно идейно осмисляне. Подобно развитие на идеологията ни не е измѣна къмъ завета на Алеко, а и да е — тя е за предпочитане предъ изневѣрката къмъ самия животъ, който върви напредъ.

Б. Ковачевски има малка, фактическа погрѣшка, която занаятъ трѣбва да се избѣгва. Хижа „Алеко“ не е първата планинска хижа у насъ. Ако строежътъ ѝ е започналъ — споредъ даннитѣ на статията — презъ юний 1922 г., а освещаването ѝ станало на августъ 1924, то тя трѣбва да признае първенството на хижа „Скакавица“ въ Рила, която бѣ осветена на 2 августъ 1922 г. Това само заради историческата истина.

Въпрѣки всички тѣзи забележки, сборникътъ е цененъ приносъ къмъ нашата бедна планинска книжнина и като знаемъ мѣжнотитѣ, съ които има да се бори всѣки редакторъ на подобни издания — можемъ да поздравимъ неговитѣ уредници.

Ст. П.

Снимка Ал. Н. Христовъ

Коледа въ Права Марица

СЕВЕРНАТА СЕНА НА ЕЛ-ТЕПЕ

(Единъ зименъ опитъ)

ЛЮБЕНЪ ТЕЛЧАРОВЪ

По-скоро случайността на условията бѣ, която ни отведе върху „голѣмата стена“, отколкото единъ системно замисленъ планъ за посѣгане върху нейното зимно цѣломѣдрие. Ние често си бѣхме говорили за тая стена и нѣкакъ си винаги сме се радвали на нейнитѣ успѣхи да владѣе себе си. Нѣма да забравя колко нищожна ни се видѣ следъ лѣтното развѣнчаване на прословутата ѣ недостѣпностъ. Въ двучасово катерене, презъ единъ лѣтенъ день, съ моя приятель Стоичковъ се измѣкнахме подъ върховата пирамида съ може-би най-нищожното настроение на нашитѣ планински дни. Въ този день на една голѣма планинска ирония въ насъ се роди мисълта за абсолютното завладяване на стената именно въ обстановката, въ която тя се крие задъ природнитѣ стихии, бранеши достойнството на зимната ѣ неприкосновеностъ отъ простосмъртнитѣ. Отвѣсътъ не ни предразполагаше къмъ лекомислие особено зиме, а и всѣко разумно зимно планинарство би се скрило задъ явно противопоказанитѣ за една блестяща зимна победѣ условия надъ стената.

Това е, що се касае до истинския ѣ зименъ обликъ, защото въ бѣдната вечеръ на 1937 г. свивайки се край камината на хижа Бѣндерица, ние бѣхме поставили цѣлия изходъ на нашето предприятіе върху глупостъта на природата, излагаща въ закѣснѣлата зима своето сѣкровище на дръзкитѣ погледи на нѣкои си двама. Обаче само една нощъ бѣ достатѣчна да промѣни облика на природата.

Предния день въ чистото пиринско небе последнитѣ лѣчи на слѣнцето се пречупаха въ двата рѣбера, събиращи като фуния горнитѣ отдѣли на склоновѣтъ на стената; въ тоя день ние знаехме, че нищо не е въ сѣстояние да раздвижи планината.

Въ следующия день ние видѣхме първенецътъ отъ малкия Казанъ, коронованъ съ своя характеренъ облаченъ прѣпорецъ. Нѣмаше защо да се бавимъ. Тѣй или иначе ние вече бѣхме влѣзли тамъ, гдето всѣки би разсѣждавалъ като насъ.

Въ 10 часа сутринъта по Коледа въ голѣмия Казанъ се свличаше подъ формата на прахъ цѣлиятъ новонавалѣлъ снѣгъ по височината.

Тѣй започна изкачването на стената.

Ние напредвахме педѣ по педѣ, обхванати отъ онова равнодушие, което се явява при барабанныя огънь. А той се подготвяше горе надъ коридора, въ който проектирахме пѣтя си, много по-бързо отколкото предполагаме. Първитѣ снѣжни отломѣци, предвестници на идващитѣ върху ни камѣни, събудиха сѣзнанието ни още върху долната половина на стената, но въ значително напредналия день. И тогава се тури въ действие желѣзото, но не за атака срещу планинската мощъ, а въ услуга на паническото бѣгство отъ нашата доскорошна вдѣхновителка. Кѣсно вечеръта стариятъ овчаръ — единствениятъ живъ човѣкъ, който сподѣляше нашето уединение въ една цѣла голѣма планина — тихо си мѣрморѣше, щедро гощаванъ отъ провизинитѣ ни. Той благодареше за това, че го нахранихмѣ, но полугласно неговуваше срещу дързостъта ни да влизаме въ казанитѣ. Алпийското ни снаряжение го плашеше и той чувствуваше вече явно онова насилие, което човѣкъ се мѣчи да прояви спрѣмо природата. Единъ вътрешенъ обаче гласъ му говореше, че планината е понѣкога много по-силна.

Ние не се излѣгахмѣ. Горе, върху скалиститѣ отвѣси на първенеца, вилнѣеше най-опасниятъ противникъ на планинаря. Азъ го познавахъ добре. Моятъ приятель сѣщо бѣ ималъ възможностъ да го срещне пакъ въ тоя дѣлъ на планината.

Презъ дълбокия, новонавалѣлъ снѣгъ въ долината, ние бавно се спущахме надолу, къмъ хората. Едно необяснимо мълчание царѣше помежду ни. Дали липсваше настроението отъ двата прекарани всрѣдъ природата ваканционни дни поради отдѣлянето отъ условноститѣ на празничнитѣ веселби или умората се бѣ отразила въ толкова късо време на физиката, но нѣкакво ново убеждение бѣ залегнало въ двама ни.

Тая горда и бѣсна сега планина дни наредъ преди нашето идване се е издигала тиха и спокойна, непокожната дори отъ най-нежния бѣломорски вѣтрецъ. Не би ли могло въ дни на подобно спокойствие голѣмата българска стена да загуби зимния си чаръ и да украси съ сразеното си величие витрината на нѣкой спортенъ магазинъ? Да, това ни бѣ известно, но въпрѣки всичко ние измъкнахме всичкитѣ нуждни ни снаряжения изъ тия витрини съ целъ да снишимъ мощъта на планината до капризитѣ на човѣка. Ние нападнахме нашата стена съ всичкитѣ срѣдства на хитростъта и приспособленията си. И когато ненадейно дойде часътъ за сравнение на силитѣ, тя сжщо употреби срещу насъ всичкитѣ си срѣдства да ни затвори долу, въ зеющата подъ насъ гробница, въ която се свличатъ всичкитѣ откъснати отъ снагата ѝ отломъци. Сега познавахме много добре мощния гнѣвъ на тази стена. Ако е действително, че от-

далеко и най-неприятнитѣ събития изглеждатъ нищожни, то това е вѣрно до колкото представитѣ за съпротивление то сж слаби, самочувствието е повишено, а случайноститѣ — изключени.

Нѣколкото дни отъ тая паметна Коледа върху обкованата съ ледъ стена сж вече минали, но ние дълго ще чуваме свистението на вѣтъра, затрупващъ съ снѣгъ върха и събарящъ го върху единствения ни пѣтъ нагоре, ще виждаме драскотинитѣ върху лицата си отъ падащитѣ върху ни камъни, множеството направени надолу несигурни стѣпки въ бѣгството, ще усѣщаме вдървенитѣ си изцѣло отъ студъ членове, дрехи и вжже, както и оная страшна картина въ голѣмия Казань, въ когото като че ли всичко трѣбваше да бѣде хвърлено отгоре, за да бѣде отново подето отъ вихъра и блѣснато съ сила срещу упоритата стена на масива. Ние се засрамахме предъ гордата устойчивостъ на стената, предъ рева на бурята, но ние трѣбва да благодаримъ именно за нашето незабелѣзано присѣствие въ мѣстото, гдето се разиграваше двубоя между дветѣ сили.

И все пакъ, макаръ и смѣшно, ние човѣцитѣ успѣваме отъ време на време да извардимъ безразличието на тия сили, за да ги вмъкнемъ въ нашитѣ банални условности и да се окичимъ съ титлата победители. Надъ кого? — надъ спящата природа!

КОЛЕДА НА МУСАЛА

К. КИРОВЪ

По традиция и тази година решихме да прекараме Коледа въ Мусаленската наблюдателница, като използваме случая да направим една инспекция на нашата „метеорологическа гордост“. Бяхме трима — заедно съ докторитъ Б-овъ и М-овъ.

Напуснахме хижата по здрачъ, изпратени отъ нашитъ по-млади другари до Фердинандовото езеро, където тѣ се раздѣлиха съ насъ и бързо изчезнаха съ скитъ надолу по улеитъ. „Мусала“ и „Алеко“ все още отразяваха далечнитъ слънчеви сияния, но долу въ циркуситъ царѣше вече полумракъ. Бѣше тихо и ясно. По небосвода започнаха да се запалватъ кандилата на планетитъ и на звездитъ отъ първа величина. Бѣдни вечеръ настѣпваше бавно и тържествено...

Подъ заслона при Леденото езеро ни посрещна нашия мусаленски наблюдателъ, видимо доволенъ отъ факта, че неговото семейство нѣма да посреща само празниците. Жбберитъ на „Трионитъ“ мрачно бдѣха надъ последния циркусъ, а теленото вѣже внушително се очертаваше по стръмния хребетъ между шосето и самото езеро. Последното уморително изкачване по вѣжето, надъ очертаващитъ се отъ дветъ страни пропасти и улеи, правѣше да се рисува наблюдателницата въ най-привлѣкателни линии. И, действително, още съ прекрачването на нейния прагъ ни посрещна весела домакиня, топълъ чай съ конякъ, а въ единъ отъ жглитъ се спотайваше срамежливо коледната елха, украсена като млада булка. На вечерята не липсваше и баница съ късмети, а при наздравичитъ не бѣха забравени всички онѣзи знайни и незнайни, голѣми и малки „виновници“, които, покрай метеорологичната слава на „висока България“, ни дадоха възможность да посрещаме голѣмитъ празници при такава уютна обстановка.

Двата коледни дни прекарахме въ по-

чивка, съзерцание и „табла“. М-овъ напразно се мъчеше да ни убеди, че „много ги разбира“, но че нѣмалъ шансъ, като отклоняваше по-нататъшнитъ коментари съ „факта“, че старитъ китайски императори били българи, което твърдение накара Б-овъ да се вдѣлбочи въ оригинала — древната българска история на Съсѣловъ. Борето бѣше почти непрекъснато заетъ съ своитъ наблюдения, дневници и шифровани телеграми, а Дара, следъ като турваше гърнето съ фасула на огъня (Папиновия котелъ тя не признаваше), започваше да въздиша за цигара. (Когато нѣмаше такива, а това често се случваше, тя се задоволяваше и съ фасове — стига да ги има!).

Посетители отъ хижата имаше сравнително малко, поради мъгливото време. Все пакъ краткотрайнитъ прояснявания позволяваха да се насладимъ отъ вълшебната панорама, която се откриваше къмъ Пиринъ, Рила и Родопитъ, а на двамата моя другари дадоха възможность да направятъ своитъ снимки, като и тукъ не мина безъ препирни — за смисъла на теорията и за приложението на фотоцелето при експонирането (въ послѣствие се оказа, че направенитъ съ „най-точни изчисления“ снимки, сѣ и най-несполучливитъ — разбира се, че за това се изкараха виновни „безсѣвъстнигъ“ фабриканти).

На 8 януарий, вториятъ Коледенъ день, започна падането на барометра, което необикновено много се засили презъ нощта срещу 9 януарий — принацитъ за приближаването на една дълбока депресия бѣха на лице. И, наистина, когато се събудихме на Стефановденъ, вратата на наблюдателницата бѣше натрупана съ снѣгъ, а по-нагоре се бѣше образувала голѣма преспа, която пресичаше пътеката къмъ клетката съ инструментитъ. Обаче, вѣтърътъ все още не бѣше много силенъ и това ни даде ку-

ражъ да потеглимъ надолу къмъ хижата, понеже на другия день трѣбваше да бждемъ въ София. Следъ сърдечно сбогуване съ наблюдателското семейство, което отново трѣбваше да „поеме своя кръстъ на самотата“, ние благополучно се спуснахме по вѣжето, въпрѣки високитѣ ржбове отъ прѣсно навалѣлъ снѣгъ и наличността на едно-две „завързани“ мѣста; даже направихме една снимка на заслона при Леденото езеро. Отъ тукъ нататѣкъ започна драмата, която на този день въ различни вариации се разигра по всички български балкани и която постави на изпитание духътъ, нервитѣ и мускулитѣ на много приятели на планината.

Надеждитѣ ни за едно хубаво спускане до хижата останаха напраздни. Скитѣ затьваха до единъ и половина, а на мѣста и до два метра въ пухкавия снѣгъ и движението въ него бѣше много бавно и уморително. Бурята се засилваше, а мъглата ставаше по-гъста, та ориентирането бѣше възможно само по телефоннитѣ стълбове. Обаче, когато тѣ трѣбваше да бждатъ напуснати, за да се направи завоя при Фердинандовото езеро, положението се малко усложни. Честитѣ подхлъзвания поради неравния теренъ и движението на снѣга подъ краката ни затрудняваха още повече, а на мѣста създаваха и опасност отъ задушване въ високия снѣгъ. Умората настѣпваше бързо, а напредването ставаше едва ли не съ сантиметри. Ние често се събнявахме при пробиването на пѣтя, който веднага се затрупваше отъ бушуващата буря. Въ такъвъ моментъ, рещающъ се явява високия духъ, като разбира се, една елементарна тренировка и подходяща, не много тежка екипировка се приематъ за абсолютно необходими предпоставки. Обаче, трѣбва да се признае, че покрай страхотността, стихията има и своитѣ прелести, а и въпросътъ, дали ще се издържи и дали ще се стигне желанныя пунктъ, съдържа не малко интересъ и абимция. Ала смѣната между надеждата и съмнението е толкова бърза, че не остава много време

за съзерцание.

Залутанъ въ стихийния океанъ, люлюянъ отъ мразовитата буря, уморенъ и безпомощенъ, въ такъвъ моментъ човекъ си рисува много неодошувени предмети въ най-привлекателни форми. Така, милъ и обнадеждащъ ни се показва телефонния стълбъ, когото звърнахме отново презъ мъглата надъ третото езеро. Отъ него поехме надолу по улея къмъ Каракашевото езеро. Снѣгътъ тукъ бѣше още по-голѣмъ и често нѣкой отъ насъ изчезваше изцѣло въ него. Бѣхме заети и съ грижата за нашитѣ носове — да не измръзнатъ та често се поглеждахме взаимно, дали нѣма побѣляване. (Въ послѣдствие се оказа, че въпрѣки всички грижи, у двама отъ насъ се проявиха първитѣ признаци на измръзване, обхващайки една малка частъ отъ носа). Въ такъвъ моментъ до нашитѣ уши достигна едно „ехо“, на което ние веднага отговорихме. Явно бѣше, че срещу насъ идѣха хора — то се знаеше какви.

Обезпокоени отъ нашето закъснение (бѣхме вървѣли вече четири часа), нашитѣ петъ добри другари отъ хижата (Бѣлката, Роси, Кръстана, Шапи и Джонъ), следъ като сж се разбрали по телефона съ върха, потеглили да ни посрещнатъ въ най-голѣмата буря. Следъ два часа тѣ успѣли да достигнатъ едва до Каракашевото езеро, като сж изкачили съ грамадни усилия двадесетина метра отъ улея. И, когато на тѣхнитѣ многократни провиквания, тѣ сж получили най-после нашия отговоръ, облекчението у тѣхъ е било сжщо така голѣмо както и у насъ. Отъ тука нататѣкъ, благодарение подкрепата на нашитѣ другари, които пробиваха пѣтя предъ насъ, ние следъ единъ часъ достигнахме хижата въ момента когато втора спасителна команда отъ десетина опитни планинари и скиори напускаше хижата, за да помогне вече и на насъ и на потеглилата първа спасителна команда. Разбира се, че нашето пристигане бѣше посрещнато съ общо облекчение и скоро цѣлата хижа зае обикновения си видъ: едни

свирѣха на хармоника, други все още си
опитваха късмета за Новата година, а
трети пѣха новосъчинената отъ само-
битни поети-туристи пѣсенъ по една ме-
лодия отъ „Хубавата Елена“.

„Ангелаки и не подозира,
Че не знае темпо-швунгъ,
Ангелаки малко ги разбира,
Макаръ че чакъ въвъ Гармишъ е хо-
дйлъ

Ха-ха-ха-ха! Колко много дълго вре-
ме е учйлъ!

Ха-ха-ха-ха! Колко време е губйлъ!
Но на Коледа се случи тазъ беда —
Шампионитѣ пристигнаха!

А задъ тѣхъ пкъ пикелъ се зададе,
Съсъ едно вжженце за пране
И задъ него Пепи, Царя, Ганчо

Съсъ два билника гилатъ къмъ върха.
Ха-ха-ха-ха! Нашитѣ алпинисти здра-
во се държатъ!

Ха-ха-ха-ха! Какъ красиво се влѣ-
катъ!“

Засегнатитѣ отъ другия край на сало-
на продължаваха:

„Бѣлката пкъ жертвички избира,
Кани ги на покеръ и билотъ,
Срещу бобъ той кинтитѣ събира
И праща ги „шусъ“ той къмъ Само-
ковъ.

Ха-ха-ха-ха! Тѣй екскурзията той си
изкарà!

Ха-ха-ха-ха! Колко жертви прислушà!“

Вънъ бурята продължаваше да върти
и да натрупва падащия снѣгъ, а вътре
между групитѣ, сновѣха момчетата на
домакина съ топълъ чай и конякъ —
зимната идиллия на хижитѣ бѣше въ своя
апотеозъ . . .

На другия день се прояви една дру-
га група отъ десетина планинари на чело
съ Пепи Енглишъ и Бѣлковски, която се
лиши отъ удоволствието на спускането
и следъ седемчасовъ упоритъ трудъ ус-
пѣ да пробие пѣтъ всрѣдъ дълбокия
снѣгъ до Чамъ Кория.

Съ ски до Чамъ Кория, съ шейни до
Самоковъ и Калково, а отъ тамъ съ ав-
томобили, въ понеделникъ цѣлата група
бѣше въ София, видимо доволна отъ до-
брия край на бурята и отъ съзнанието
за изпълненъ другарски дългъ. И това е
нашиятъ най-добъръ споменъ — примѣ-
рътъ за високия духъ, искреното дру-
гарство, солидарността и взаимопомо-
щта на българскитѣ туристи и скиори
въ планината. И ако само това сж за-
слугитѣ на нашитѣ туристически, алпий-
ски и скиорски организации — да пре-
възпитатъ новитѣ поколѣния въ духътъ
на тѣзи високи етични принципи, безъ
шумъ и безъ парадностъ — тѣ сж до-
статъчни да имъ обезпечатъ едно обще-
ствено признание за вѣчни времена.

АРЕСТЪ ВЪ ПЛАНИНАТА

АЛ. Н. ХРИСТОВЪ

— Довиждане, господа, и пакъ запо-
вѣдайте — бѣха думитѣ, които съдър-
жателятъ на Чамкорийския ресторантъ
„Чучулира“, отправи къмъ насъ, когато
следъ малка почивка потеглихме къмъ
хижа Мусала.

— Ще заповѣдаме въ Дупница —
обади се единъ отъ нашата четворка.

Излетътъ ни бѣше презъ Мусала за
Канарата, Рибнитѣ езера, Маринковица,
Попова шапка, Мальовица, Скакавица за
Дупница.

Пристигнахме къмъ 12 ч. въ хижата.

Бѣше Бѣдни вечеръ, а настроението
на мнозина отъ посетителитѣ съвсемъ
не отговаряше за момента. Сжществува-
ше невъобразимъ хаосъ, по маситѣ ца-
рѣше изрядна мърсота; винени чаши, ос-
татъци, разхвърляни вестници и какво
ли не. Едва намѣрихме едно жгълче да
хапнемъ набързо и се прибрахме за
„спане“, защото на другия день ни ча-
каше дългъ преходъ.

Следъ 5 часова търкаляне въ полу-
дремка, настойчивиятъ гласъ на единъ
отъ другаритѣ не ни остави докато не

бъхме готови за път. Въ 6 вече потеглихме следъ закуска на кракъ, която се състоеше отъ по една ябълка.

Движехме се въ полумрака като сѣнки, само отъ време на време подхвърляхме по нѣкоя дума, страхувайки се да не нарушимъ дълбокото мълчание.

При второто езеро, сега покрито съ ледъ и снѣгъ, единъ отъ приятелитѣ, който ни бѣше изпреварилъ, го заварихме да се свида. Замръзнали му рѣцетѣ. И то поради любовта му къмъ неговитѣ стари рѣкавици. Не може да се раздѣли отъ тѣхъ. Мили му сѣ. Измъкнахме набързо отъ резервнитѣ рѣкавици, а заедно съ това и по нѣщо за допълнение къмъ тънката закуска.

Къмъ заслона, при Леденото езеро пристигнахме когато вече слънцето бѣше позлатило върха.

Мамени отъ хубавитѣ гледки, които ясната утринъ ни предлагаше, а сѣщо и топлия чай, който горе на наблюдателницата ще ни бѣде поднесенъ, ние усилихме темпото.

Не напраздно бързахме. Следъ изкачването на върха ние можахме да се любовуваме на гледки, каквито рѣдко ни предлага планината. Всичко се открояваше предъ насъ, като растлана грамадна релефна карта. Само Пиринъ бѣше закритъ отъ погледа ни съ единъ тънъкъ вуалъ отъ мъгла.

На наблюдателницата заварихме освенъ домакинитѣ и нѣколко гости. Следъ обичайнитѣ поздравления по случай празника, поднесе ни се толкова ожидания още отъ долу чай.

Приятната обстановка и добритѣ приказки, които бѣхме захванали въ наблюдателницата не ни се оставяха, но времето течеше немилостиво. Почнаха отъ време на време да минаватъ и слаби мъгли. Къмъ 9 часа ние сложихме скитѣ, изпратени съ „Добъръ път“ и успокоени отъ наблюдателя, че барометърътъ се покачва.

Започна едно отъ „хубавитѣ“ спускания по заледения снѣгъ или както го наричаше единъ отъ другаритѣ: снѣгътъ е

„много бързъ“. Доста си изпатиха кантоветѣ, (за краката нѣма да говоримъ) докато слѣземъ на седлото.

Продължихме по рѣба между Близанцитѣ и Маричинъ-чалъ. Единъ не отъ лекитѣ преходи, защото малко невнимане и може да се полети по отвеситѣ къмъ Маричинитѣ езера или Демиръ-капия. Но въпрѣки всичко, успѣхме да откраднемъ по нѣкой мигъ за да хвърлимъ погледъ къмъ Скакавицитѣ, Маринковица на западъ, а по на задния планъ буреносни облаци бѣха успѣли да покриятъ Попова шапка, Мальовица, Кабулъ и пълзѣха къмъ насъ.

Къмъ Маричинъ-чалъ вѣтрътъ и мъглата все повече се увеличаваха, на пукъ на покачващия се барометъръ. Отвреме на време предъ насъ се откриваше ту долината на Маричинитѣ езера съ доминиращитѣ надъ нея въ източната ѣ частъ Манчу и Маричинъ-чалъ, ту Демиръ-капия съ Скакавицитѣ. При това положение обекта ни — Канарата и Рибнитѣ езера стана проблематиченъ. Едно съвещание между четиримата и вѣсто на югъ, поехме рѣба на Маричинъ-чалъ и Манчу за Заврачица.

Снѣгътъ и тукъ бѣше „много бързъ“, — заледенъ, краката се умориха да държатъ на кантъ. Едва къмъ циркуса на Заврачица той бѣше запазенъ и сравнително мекъ. Предъ заслона употребихме всичката ни осторожностъ да запазимъ скиорското си достойнство и на края „отрѣзахме“ по една християния. Нали отвѣтре ни гледаха?

Бай Пешо, съ присѣщата нему внимателностъ излиза отъ вѣтре и ни сваля скитѣ отъ краката. Влизаме като герои, очаквайки да видимъ впечатлението отъ нашитѣ християнии. Уви! — напраздно. Въ заслона, освенъ Бай Пешо нѣмаше другъ. Оплака ни се човѣка, че нито за Нова година, нито за Бѣдни вечеръ имало нѣкой, единственитѣ сме ние, които му идѣхме на гости.

Вечерта пристигна една група отъ 6 души младежи отъ Самоковъ, отъ които двама още на другия день се смъкнаха.

Следъ тѣхъ дойдоха една група, 5 души, отъ София — 3 жени и 2 мъже — учители. Всичко се бѣхме събрали въ заслона 16 души. Въ типичната планинска обстановка и бай Пешо допринасяше много за общата приятностъ и чистота и ни накара да останемъ още единъ день, следъ което да продължимъ за Белмекенъ — Юндола.

Но случи се обратното на нашитѣ предположения: и тукъ времето ни обърка смѣткитѣ. Мъглата не само не се вдигна, но стана още по-гъста, а и вѣтърътъ непрестанно се усилваше.

На втория Коледенъ день вечерътъ започна да вали снѣгъ. Това ни посъживи, създаде весело настроение. Всички ни блазише мисълта, че ще имаме великолепии спущания къмъ Юндола.

Сутринтъ всичкото ни настроение се изпари. Навѣня снѣгътъ вече бѣ натрупалъ около 1 метъръ и имаше снѣжна вихрушка. Въ този день двата отъ самоковцитѣ слѣзоха. Къмъ 10 часа бурята стигна своята най-висока точка. Излизането дори на 20 м. далечъ отъ заслона бѣ голѣма трудностъ. Дишането се затрудняваше поради извънредната сила на вѣтъра, снѣгътъ дълбокъ, снѣжната вихрушка не позволяваше да се вижда на повече отъ 10 крачки. На нѣколко пѣти правихме опитъ да пробиемъ пѣтъ до водата, не не успѣхме.

Извънредно загрижени бѣхе за живота на двамата самоковци, които тръгнаха сутринтъ.

Този, пъкъ и другия день, ние бѣхме арестувани отъ бурята. Едва на 10. бурята утихна. Започна трѣскаво приготвяне. Къмъ 8 часа сутринтъ ние бѣхме на пѣтъ.

Групата ни съ двамата останали самоковци потегли първа за да разбие снѣга

и отвори пѣтъ за останалитѣ 5 души, между които имаше двама безъ ски.

Дълбочината на снѣга ни изненада. Ние потъвахме съ скитѣ на мѣста почти цѣли. Между насъ имаше единъ, на когото височината не му стигаше поне главата му да стѣрчи отгоре за да диша, за това го оставихме по-отзадъ.

Пробиването на пѣтъ бѣ извънредно трудно и бавно. Всички 6-ма се смѣняхме последователно. Редътъ на смѣняването ни даваше възможностъ на всички, които бѣха задъ първия да си отпочиватъ и се наслаждаватъ на великолепитѣ картини, които се откриваха. Бороветѣ бѣха навели клоне отъ натрупалия се по тѣхъ снѣгъ. На много мѣста срѣщаме следи отъ сърни. Имахме и рѣдкото щастие да се насладимъ на една двойка сърни, която слизаше въ долината подгонена отъ дълбокия снѣгъ по върховетѣ съ надежда въ долината да намѣри храна.

Между това ни настигна единъ отъ останалитѣ следъ насъ и ни каза, че двамата отъ тѣхъ безъ ски по никакъвъ начинъ не могатъ да продължатъ, снѣгътъ надвишавалъ височината имъ. Върнали се назадъ въ заслона, а пъкъ той продължилъ да ни догони, понеже го чакала неотложна работа.

За този пѣтъ, когато друго време сж ни необходими само четири часа да слѣземъ до Чамъ-кория, ние употребихме 7 ч. само до Сарж-гьолъ.

Съ пристигането ни въ Сарж-гьолъ ние научихме добрата вестъ, че двамата самоковци сж пристигнали благополучно и сутринтъ потеглили за Чамъ-кория.

Хапнахме по нѣколко залѣка и продължихме надолу, за да се отправимъ въ 7 часа вечерътъ на поканата, която съдържателятъ на „Чучулига“ въ Чамъ-кория ни бѣ отправилъ преди 4 дни.

Балканътъ

БЪЛАТА СИМФОНИЯ

Хижа „Р. —М.“ декемврий 1936 г.

Драги П.,

Може ли да се описва красотата? И има ли смисъл да се залавямъ да предамъ съ думи нѣщо, което за този, който го вижда ще бѣде винаги много повече отъ написаното, а този, който ще чете, не ще може да си представи нищо отъ действителното?

Ще ти изброя само елементитъ на това, което може да се нарече „симфония на бѣлата планина“, а ти си ги съчетаи както можешъ и колкото можешъ. Знамъ, че фантазията ти е богата и въображението твърде живо, та както и да направишъ това, картината, каквато и да бѣде, все ще да е красива.

И така, съчетавай: бѣла планинска нощъ, чисто звездно небе, луна, снѣжни върхове, отрупани съ снѣгъ скали, бѣла заскрежена гора и една потайна зимна пѣсенъ на тъмна долина. И всичко това сковано отъ ледения дѣхъ на планината.

Това на югъ. На северъ — една безбрежностъ, далечна и синя, подъ сѣщото небе и подъ сѣщата луна! Познавамъ твоята романтична душа и знамъ, че луната твърде ти допада, затова ти подчертавамъ — луна! И най-важното: трептящата свѣтла ивица на града (о, най-последъ, следъ петъ бурни дни, можахъ да го видя) — кждето остана ти!

*

Ако напиша нѣщо на Б. или на В. знамъ ги, че високомѣрно ще ми кажатъ: „мистична екзалтация“, „романтична болестъ“! Все ми е едно. Струва ли си заради тѣхната „реалистична“ мисълъ да жертвуваме рѣдкитъ мигове на истинска планинска радостъ, които все още не ни отбѣгватъ, но които сигурно не ще се повтарятъ сѣщитѣ?

Може би ще кажатъ, че въ всичко това нѣма „планинска“ динамика и напрежение. Не, господа! Писмото е писано въ време на почивка.

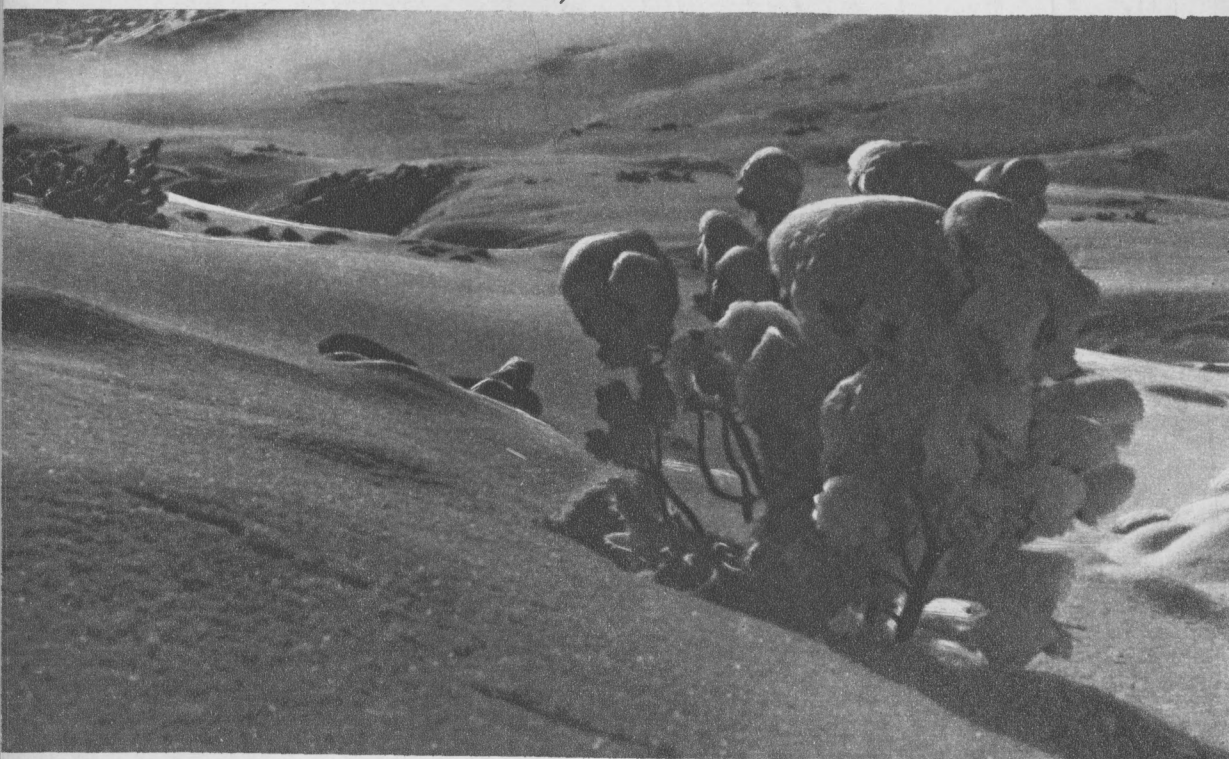
Твой К.

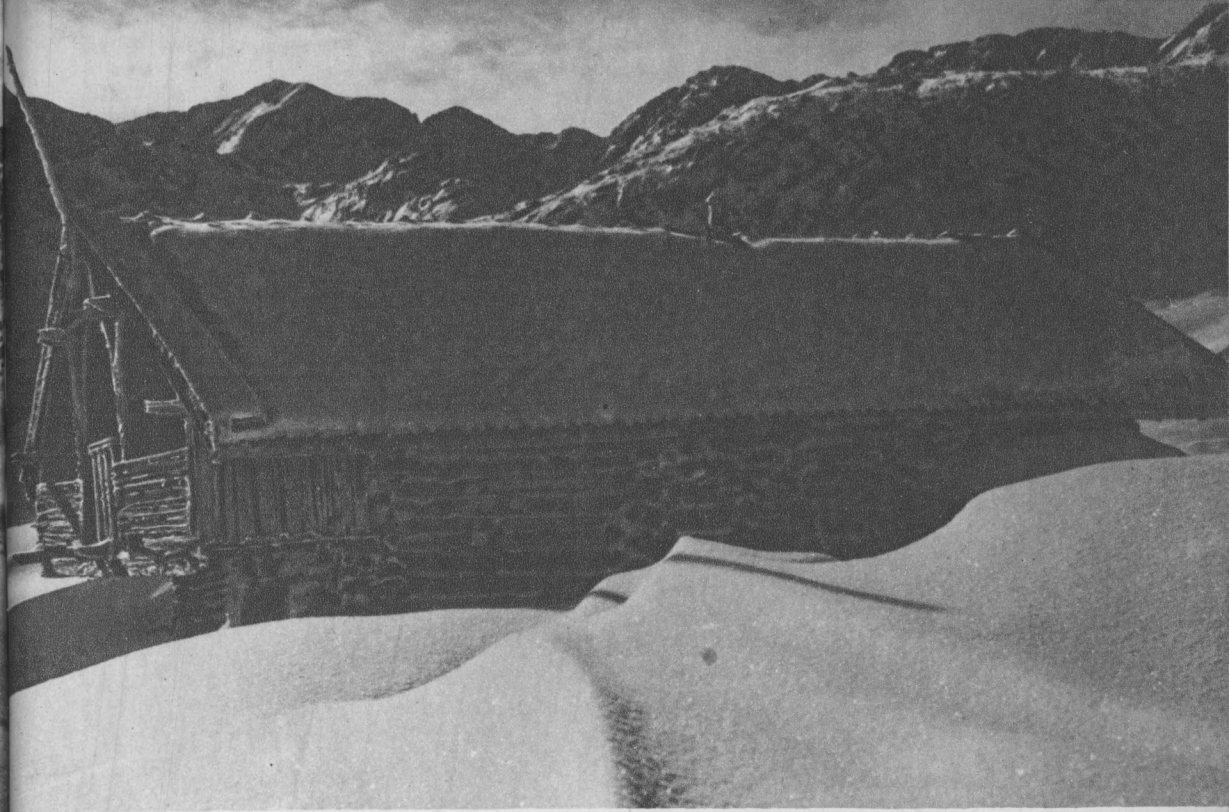

Бурята занорба

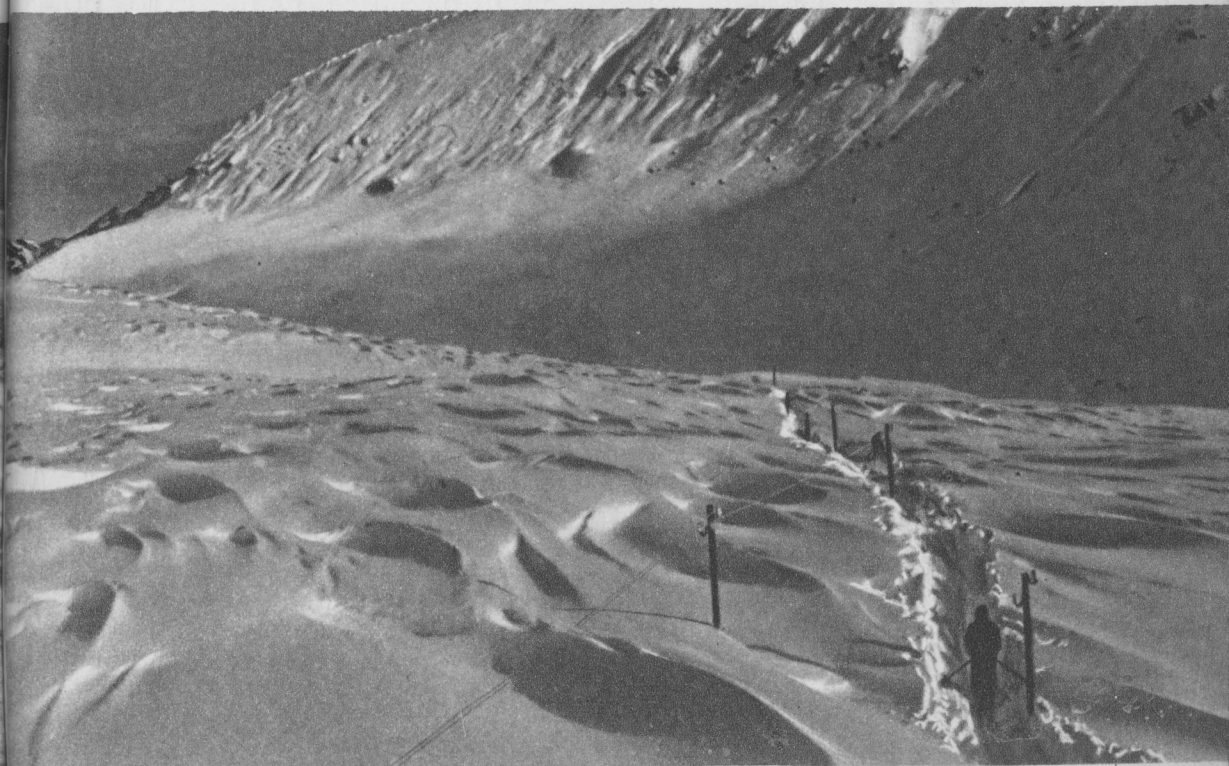

Снимка: Д-р Ул. Минов

Колы.: К. Кировъ — Колыда на Мусала

*Ел-Тепе.
Северната стена*

къмъ:
Л. ТЕЛЧАРОВЪ — СЕВЕР-
НАТА СТЕНА НА ЕЛ-ТЕПЕ

*Видика:
Бран. Гущинъ — Загребъ*

ВЪ СНЪГОВЕТЪ

П. ДЕЛИРАДЕВЪ

Малка коледа. При обичайното суетене стѣгамъ раницата си за дълъгъ пѣтъ.

— Кѣде ще вървишъ, дѣде? — ме пита съ живо любопитство внучето.

— На Амбарица?

— А кѣде е Амбарица?

— Надъ Сопотъ и Карлово.

— Нали отъ Сопотъ е дѣдо Вазовъ?

— Да, да. Дѣдо Вазовъ се е качвалъ лѣте на Амбарица, пѣкъ ние ще се качимъ на Коледа.

— Ще дойда и азъ — съ жаръ завика и заскача малкиятъ по чувства планинаръ.

— Не е за деца, Амбарица е висока; има много снѣгъ; пѣкъ и зли вълци виждатъ тамъ.

— Ами ако ви нападнатъ вълцитѣ?!

— Ще се бранимъ, пѣкъ може и да убиемъ нѣкой и ще му донесемъ кожата.

Вълчата кожа като коледенъ подарѣкъ се понарави на внучето. Но следъ малко се отметна.

— Не ходи на Амбарица, бе дѣде? — извика съ дълбоко чувство на обичъ и закрила малкиятъ. И още: съ загриженостъ и заклинане.

— Дѣде, не ходи на Амбарица! — повтори моятъ малъкъ приятелъ.

Да, малкото, като и болшинството отъ възрастнитѣ, не може да проумѣе, че тъкмо трудноститѣ и жаждата за борба сж главнитѣ двигатели на броденето изъ високитѣ планини, които ставатъ още по-соки и по-страшни, когато сж въ прѣкъ съюзъ съ зимнитѣ стихии.

Така е и въ живота. Предъ опасноститѣ мнозинството се отказва отъ борбата, отъ живота.

Като надигнахъ раницата, малкиятъ заплака съ гласъ и съ мѣка го откъснаха отъ колѣнетѣ ми.

Безъ обичайното прощаване, бързо затворихъ външната врата. Ясенчо продължаваше да вика:

— Дѣде, не ходи на Амбарица, Амбарица...

Съ покрусено настроение се качихъ на трамвая и частъ и четвъртъ преди заминаване на конвенционалния влакъ бѣхъ на Подуенската гара.

Гъмжило отъ пѣтници.

И предъ Коледа, като и презъ „госто-приемнитѣ седмици“, на множеството пѣтници се услужваше по начина на дѣлничната глухота, когато влаковетѣ вървятъ почти празни. А пѣкъ прословутитѣ „бележки“ за празнично пѣтуване трѣбва да се патентуватъ като най-остроумно българско изобретение за затрудняване на пѣтници и осложняване на ж. п. служба въ най-работнитѣ дни.

Следъ 75-минутно блѣскане, качихме се на влака безъ билетъ. И платихме припадащата се глоба за „неспазване правилницитѣ на желѣзнопѣтната администрация“.

Но да не приказваме повече за градскитѣ ни работи.

Въ Карлово се спазарихме съ старъ турчинъ, щото неговиятъ синъ, добъръ планинецъ, да ни откара съ муле раницитѣ до Амбаришкия превалъ.

Но вмѣсто муле, Насѣфъ дойде съ пѣргаво магаре. Магарето по-лесно могло да преминава презъ прѣспитѣ. Ние се съгласихме по обратнитѣ съображения: че по-лесно ще можемъ да го измѣкваме, когато загази изъ тѣхъ.

Чуденъ день. По стрѣмния Бадемликъ конската пѣтека ни издига високо надъ прочутия Карловски водопадъ — Сучурумъ и сгушената край него електрическа централа. Устието, по турски Азлъка, на Карловската рѣка ни разкрива нагоре единъ отъ най-красивитѣ проломи у насъ. По рѣчното корито може да проникне само смѣлъ рибаръ. Но на едно мѣсто, наречено Гечилмезъ — непроходимо, трѣбва да се лази по стрѣмната и гладка архаична скала.

Вадата за електродобивъ е много подбѣла славата на Сучурума, тъй като изкуствено се е образувалъ другъ величе-

ственъ водопадъ отъ стотина метра височина.

При водослива на Старата и Малата рѣки има посрѣдна хижичка — „Хубавецътъ“. Така се нарича и красивия водо-дѣленъ рѣтъ между дветѣ сестри.

Сиѣгътъ се увеличава, колкото отиваме по-нагоре. Насѣфъ е спокоенъ, защото снабди нашата „експедиция“ съ лопата, що взе отъ пазача на яза. Ободрително за насъ и заплашително за прѣспитѣ стърчи тя върху самара на „Челебията“. Но при първитѣ прѣспи надъ Чавдарица и „Челебията“ се отказа да ни слуша и лопатата малко ни помогна, защото трѣбваше да правимъ дълбока про-сѣка чакъ до вододѣла.

Не ни върви на „превозни сръдства“ и ние трѣбваше да се простимъ отъ услугитѣ на „Челебията“ и на Насѣфа. Разплатихме се и имъ пожелахме добро връщане, като ги фотографирахме „за споменъ“.

Наранихме тежкитѣ си раници и поехме нагоре. Денътъ, климналъ на за-никъ, е още слънчевъ, но надъ Амбарица и Купена надничатъ буреносни облаци.

Въ високата планина, особено зиме, „декоритѣ“ се бързо, почти свѣткавично смѣняватъ.

Нестигнали вододѣла и първитѣ при-стѣпи на бурята ни нападатъ. Лжчитѣ на залѣзващото слънце сѣ обгърнали кра-сивата снага на Купена, който отразява всички багри на джгата. Всрѣдъ мраз-а и надигащата се буря, той гори и грѣе, като сѣщинско видение. Това е малкиятъ братъ на Матерхорнъ. Искаше ни се да го снемемъ, но мъглитѣ го обгърнаха въ своята мрачна плащеница.

Сиѣжна буря въ старопланинскитѣ превали е твърде приятно зрелище за подготвения да ѣ се радва. Обаче настѣпващиятъ бързо нощенъ мракъ ни заста-ва да бързаеме. И ние трѣгваме на по-мѣрица изъ невидимата пѣтека презъ Платнишкитѣ ярове.

Платнишкитѣ ярове! Това сѣ нѣкол-ко главоломни улеи, що се спускатъ отъ темето на Амбарица къмъ изворитѣ на

Черния Осъмъ. Тѣхното име крие въ се-бе си страшна планинска поличба. От-давна нѣкога, още преди нашето осво-бождение, двама смѣли планинци, отъ рода Платницитѣ изъ махала Колиби, трѣгнали за Карлово. Благополучно пре-минали Дългия дѣлъ и кривнали по во-доравната пѣтека презъ Амбаршкитѣ ярове. Било Св. Трифонъ. Яроветѣ сѣ пълни съ заледени прѣспи.

Съ малката брадвичка тѣ, подобно на опитни аплинисти, си правятъ стѣпки по заледенитѣ прѣспи. Но изведнѣжъ, като разбуденъ звѣръ, прѣспата се разшавала и съ трѣсѣкъ полетѣла въ пропастьта. Съ нея сѣ и двамата планинци.

Тѣхнитѣ имъ останки били намѣре-ни чакъ въ късна пролѣтъ. Оттогава тѣ-за улеи били наречени Платнишкитѣ яро-ве. Така народътъ издига словесни, но безсмъртни паметници върху гробоветѣ на своитѣ синове.

Двамата ми другари се завързаха съ вѣжето, а азъ трѣгнахъ следъ тѣхъ. Бурята все повече се засилва. Забиваме крака колкото се може по-дълбоко, и та-ка се задържаме. Но стигаме на заледенъ сиѣгъ. Единъ отъ вързанитѣ другари се хлѣзна и полетѣ надолу, но другиятъ го задържа съ вѣжето. Бурята не ни оста-вя да копаемъ стѣпки. Поемаме нагоре къмъ темето на Амбарица, но скоро из-оставяме и този опитъ. Нагорѣ сиѣгътъ е още по-вледененъ, а бурята по-силна. Пѣкъ и копането много не ми се нрави. Азъ бѣхъ вече слушалъ за Платнишка-та трагедия и смѣтно си я спомняхъ въ този моментъ.

Хижа „Амбарица“ не е далеко. Тя е близко като пламъчетата (оганкитѣ) на Короленко.

— Близко, не все таки далеко! . .

И всрѣдъ рева на бурята, като че дочувамъ вика на внучето:

— Дѣде, не ходи на Амбарица!

Но ние сме вече на Амбарица и трѣб-ва да мислимъ какъ да се простимъ съ нея и измъкнемъ отъ леденитѣ ѣ обя-тия.

— Да се връщаме назадъ! — предла-га единъ отъ другаритѣ.

Невъзможно. Ноще, при дълбокъ снѣгъ и снѣжна буря, при това доста изморени, този опитъ не би завършилъ много приятно. Остава ни откритъ само единъ, макаръ и най-тежъкъ пѣтъ:

— Да се спуснемъ право надолу и да дириимъ закрила отъ бурята въ гората. Съ падане, пързаляне, премѣтане изъ затрупаната подъ снѣга хвойна, вървимъ все по-надолу къмъ чернѣещото се петно на гората. Въ 7.30 ч. вечерята сме въ първия храсталакъ, а скоро и въ голѣмата затулна гора. Въ ждрелото на единъ водопадъ безъ вода се разполагаме за коледно стануване.

Накладохме малъкъ огнь и насѣдахме около него въ дълбокия снѣгъ.

— Да има малко сламица отъ яслитѣ на Витлеемъ да си постелемъ нѣма да е эле! — се занася въ коледни мечтания единъ отъ другаритѣ. Той за пръвъ пѣтъ ще спи въ снѣга. Но предъ едва мжждѣщия огнець, който съ пищене затѣваше въ топящия се подъ него метровъ снѣгъ, азъ предпочетохъ по-топлитѣ отъ него обятия на снѣга. Увихъ се съ платнището, съ каквото „излишество“ другаритѣ ми не разполагаха, и се заврѣхъ въ снѣга.

— Така ме е училъ баща ми, който се е спасилъ отъ бѣлата смъртъ на Шипка само защото се заровилъ въ снѣга.

Затоплихъ се и захъркахъ, като праведникъ, както обичаше да се изразява Жулъ Вернъ.

Но другаритѣ скоро ме задърпаха и завикаха да се събуждамъ. И това правѣха не отъ ревностъ, че азъ спя тъй

сладко, а тѣ бдятъ като езически жреци надъ пушъцитѣ. А отъ другарски дългъ. Боятъ се да не ме е хванала планинската болестъ, що забива мечи си всрѣдъ приятната сънна забрава на затутания пѣтникъ. Моитѣ доказателства, че „диагнозата“ имъ е абсолютно погрѣшна, че амплитудата на лѣтната и зимна температура говори въ полза на моя жилищенъ способъ и пр. и пр. оставаха безплодни предъ формалната логика на бае Найдень. Следъ всѣки 5—10 минути той завиква и смущава моя приятенъ сънъ подъ снѣга.

Макаръ че бурята, озлобена, че е минала безъ жертви, да рева цѣла нощъ, ние бѣхме на заветно мѣсто и бае Найдень съ чудно изкуство можа да поддържа цѣла нощъ своя жалкъкъ огнець съ съвсемъ оскъжднитѣ си запаси отъ сухи клечки, които бае Захарий отъ време на време засилваше съ кѣси прибѣжки.

Така прекарахме 13.30 часа на 1650 м. надморска височина.

Като се развидели, поехме пѣтя си изъ Срѣдоцитѣ, дето рѣдко стѣпва човѣшки кракъ. А брадва никога не е унищожавала девствената имъ гора. Ущелието е глухо и изпълнено съ безброй водопади, изъ които съ мѣлка се свличахме, намѣста съ помощта на въжето.

На втория день на Коледа бѣхме вече въ дѣскорѣзницата при Смѣситѣ, дето намѣрихме топла стая и още по-топло гостоприемство.

Чудно приветливи и сърдечни сѣ нашитѣ богати съ рѣдка човѣчностъ планинци.

БѢЛАТА СМЪРТЪ

Д-РЪ ХР. ГЮЛЕМЕТОВЪ

Вдѣхновени отъ най-чисти мисли, малката ни група напусна софийската гара на пѣтъ за Белмекенъ. Проектътъ ни бѣше отъ хижа „К. Панайотовъ“ да преминемъ билото на Рила до Мусала, презъ заслона „Заврачица“ — мѣста, които ми

сѣ добре познати. На втория день на Коледа напуснахме хижата на пѣтъ за „Заврачица“. Бѣхме само двама съ моята жена. Времето бѣ мъгливо и прехвърчаше снѣгъ. Другаритѣ отъ хижата предвещаваха още по-лошо време и каз-

ваха да не тръгваме, та ние тръбваше да имъ обещаемъ при действително много лошо време да се върнемъ.

Ние бързо се изкачихме по замръзалия снѣгъ надъ Равничалското езеро. Стана нужда да прикрепимъ на краката си „коткитѣ“, както и да се вържемъ съ въжето. Следъ преминаване пирамидата на Равни-чалъ при слизание сме взели много въ лѣво, та тръбваше по хоризонталата да намѣримъ седловината къмъ Сиври-чалъ. Обаче отъ нашата страна Сиври-чалъ е остъръ като трионъ, та тръбваше да се възкачимъ встрани. При почти вертикална стръмнина, съ помощта на въжето ние се изкачихме на върха. Не бѣха рѣдки случаетѣ, когато жена ми овисваше цѣла на въжето и само благодарение на нейната ловкостъ и съобразителностъ тя можеше да преодолѣе трудноститѣ по изкачването. Преминали шеметнитѣ стръмнини, за „Заврачица“ ние имаме да преминемъ хоризонталата по в. Ибъръ и едно малко изкачване къмъ Суха Марица. Обаче тукъ ние изгубихме ориентацията. Мъглата и снѣжниятъ вѣтръ се засилваха. Докато вървѣхме по горното течение на р. Ибъръ, посоката ни бѣше сигурна, обаче ние тръбваше да изоставимъ рѣката и да тръгнемъ къмъ юго-западъ. Нѣмаше никакви следи. Връщането ни се налагаше необходимо. Обаче то се оказа по-трудно и по-обезпокоително, отколкото отиването. Следитѣ бѣха заличени, а това значеше да се оставимъ на волята на снѣжнитѣ стихии и да блуждаемъ въ пазвитѣ на планинския адъ, докато намѣримъ вѣчното си жилище. Обаче въ такъвъ моментъ всичкитѣ живителни сили развиватъ до максимумъ своята дейностъ и човѣкъ става неузнаваемъ. Такова едно самочувствие изпѣлваше и нашата душа. Следъ много дирене и скитане най-после стигнахме превала къмъ Айрянъ-дере. Тукъ ни застигна и пощъта. Вѣтрътъ и снѣгътъ се усилиха, а леденитѣ иглици се забиваха по лицето. Да се върви по билото бѣше невъзможно и ние „потъгнахме“ въ долината на Айрянъ-дере, като се движехме по течението на

рѣката, за да не загубимъ посоката. Това, обаче, бѣше извънредно трудно, защото тръбваше да скачаме и да се провираме отъ клекъ на клекъ, да вървимъ по ледъ, който на мѣста бѣше пробитъ, и да газимъ въ ледената вода, която веднага замръзваше по тѣлата ни. Веднѣжъ затънахъ до гърди въ една водна яма. Скиорскитѣ ми пантолонии се напълниха съ вода и ме задържаха на дъното на рѣката, та едва съ помощта на жена ми можахъ да се измъкна.

Измокрени, вкоченени отъ студъ, ние имаме съзнанието, че само въ ходенето е нашето спасение, но ние правѣхме това автоматически. Всѣко спиране бѣ особено приятно, очитѣ веднага се затваряха, искаше ти се да седнешъ, или по-право, ако паднешъ, не ти се искаше да станешъ. — „Бѣлата смъртъ“ ни приспиваше съ своята симфония. Да, човѣкъ чува тази нѣжна музика, която започва отъ далече съ едва уловими съзвучия, които ставатъ все по-ясни и по-силни. Тѣлото се отдава на тѣзи звуци, а разсъдъкътъ съвсемъ отказва и не иска да мисли. Единственото спасение въ такива случаи е вѣрата въ себе си и съзнанието, че не трѣбва да оставишъ да те овладѣе сладката дрѣмка.

Ние съ мъжа поддържахме бодростта си. Ядѣхме снѣгъ, хлѣбъ и медъ, но все на кракъ. Започна да става малко по-свѣтло. Почнахме да срѣщаме и борове. Каква радостъ и бодростъ ни доставяха тѣ. Съ голѣми усилия, разбивайки пухкавия снѣгъ до гърди, ние продължихме да вървимъ. Не липсваха и шеги — тъй необходими за подържане на духа. Красивъ стана и близкия пейзажъ — бороветѣ бѣха наметнати съ дебелъ снѣгъ и изглеждаха като захаросани сладкиши, поставени въ витрината на нѣкоя сладкарница. Къмъ обѣдъ започнаха да падатъ съ голѣмъ грохотъ цѣли грамади отъ снѣгъ и зеленитѣ борове пакъ величествено изправяха снагитѣ си. Най-сетне ние хванахме пѣтеката и движението стана по-увѣрено. Съ напрегнато внимание следѣхме, кога билата на Равни-чалъ и Ибъръ ще се събератъ и ще

достигнемъ пътеката за лесничейския за-
слонъ. Най-после следъ обѣдъ достиг-
нахме гонимата целъ. Следъ още нѣкол-
ко часа борба съ снѣга пристигнахме въ
заслона. Цѣли два дена и една нощъ
продължи нашата борба съ „Бѣлата
смъртъ“! Скоро следъ нашето пристига-
не въ заслона дойдоха туристическитѣ

групи, които бѣха арестувани въ хижа-
та. Тѣ изпълниха другарския си дългъ,
като ни дадоха първа помощъ и ни оста-
виха дрехи и храна. На тѣхъ дължимъ
голъма степенъ нашето оцѣление. Ви-
сокъ духъ, вѣра и навременна помощъ
увѣнчаватъ тържеството надъ „Бѣлата
смъртъ“.

НАШАТА ПЛАНИНСКА ДУША

Д-РЪ ИВ. ПОПИВАНОВЪ

Презъ призмата на философския мате-
риализмъ и на съвременното биоме-
ханистично схващане за сжщината на
живота, нашата жива планинска вѣра се
оценява като проява на демодиранъ ме-
тафизиченъ идеализмъ.

Нѣщо повече. Най-върховнитѣ прояви
на човѣшкия духъ (заедно съ тѣхъ и на-
шия устремъ къмъ върховетѣ), кждето е
отразенъ неспирния стремежъ на чо-
вѣка къмъ завладяване и проникване въ
неяснитѣ и тъмни начала на живота, се
считатъ като регресия къмъ стадиитѣ на
едно „примитивно“ мислене. Одухотворя-
ването и придаването на една „разумна
жизненостъ“ на обективния свѣтъ се смѣ-
та като възвръщане къмъ т. н. „субек-
тивно проекционенъ психомеханизмъ“,
т. е. къмъ оня начинъ на мислене, кога-
то човѣкътъ, неразполагайки съ днешни-
тѣ висши достояния на разума, е пре-
циралъ собствената си душа въ околния
свѣтъ, приписвайки му жизненостъ, по-
добна на своята. Но днесъ, презъ свѣтлин-
ата на обективното научно познание,
казватъ, субективно проекционнитѣ еле-
менти сж указание за едно наивно иде-
алистично мислене, което противоречи
на доскорощния, реалистичния духъ на
епохата.

Така се говори днесъ. А въ сжщностъ,
човѣкътъ, колкото да е гордъ съ своя
разумъ, разбира, че има нѣкакви скрити
пружини въ живота, до които той още
не се е домогналъ; че има скрити сили
не само въ вселената, но и въ него са-
мия, които и днесъ оставатъ за него тай-

на; че дори и неговиятъ съзнателенъ
животъ се обуславя отъ процеси и сили,
които той не съзнава.

Забравя се едно: че човѣкътъ крие
въ своята природа една чувствена стра-
на, че тази емоционална областъ на чо-
вѣшката психика е силно застѣпена въ не-
го, и че тя, може би, не ще изчезне нико-
га. Забравя се, че тази областъ трѣбва да
бѣде задоволявана и, че точно разумътъ
не е въ състояние да я задоволи. Отъ
много вѣкове насамъ човѣкътъ е създа-
валъ и живѣлъ съ своитѣ илюзии за кра-
сота, за съвършенство, за величие на ду-
ха. И тази „илюзионна потрѣба“ у него
сжществува и не ще бѣде задоволена
до тогава, до когато за човѣка сжще-
ствува чувственъ животъ.

А той ще изчезне ли нѣкога? Никога.
Та нашиятъ културно историченъ по-
гледъ не ни ли сочи изкуството и рели-
гиитѣ като области, кждето човѣкътъ
задоволява именно тази неспокойна сж-
щина на своята природа? Не сж ли въ
тѣхъ отразени вѣчнитѣ илюзии на човѣ-
чеството за нравствено съвършенство,
за истинска красота, за безсмъртието на
духа? Може би едното ще замѣсти дру-
гото: Гюйо предрече „ирелигиозностъ“
на бждащото въ полза на изкуството.
Това не е важно. Тѣхното основание е ед-
но: да бждатъ отдушникъ на интимната
емоционална сжщностъ на човѣшката
душа, а като такива, едното и другото
(или и дветѣ) ще трѣбва неминуемо да
сжществуватъ.

Нима е тайна днесъ, че съвременни-

ятъ човѣкъ понѣкога съзнателно скжсва, за известно време, съ рационалистичното мислене и давайки свобода на фантазията си, създава свои илюзии точно по пътя на „наивния“ субективно проекционенъ психомеханизъмъ? Не ли по този „примитивенъ“ пътъ се създава и днесъ художественото творчество въ всичкитѣ му нюанси и форми?

Материалистичната култура създаде и реалистично материалистичния мирогледъ у хората. Тя ги убеди, че въ свѣта владѣлъ единъ хармониченъ и пълненъ монизъмъ, че нѣма тайни въ живота и мъртва природа, и че всичко тамъ е сведено до разбирането на сравнително прости механизми. Помжчи се да разкрие и живота, въ неговата последна тайна, като го сведе до живота на клетката, който пъкъ, споредъ съвременната биология не представлява друго освенъ резултатъ отъ взаимодействието на физични и химични сили.

По този начинъ на мѣстото на романтичната душа на човѣка застана „сухиятъ разумъ“, който започна да класифицира, да систематизира, да обяснява. Всичко се сведе до бездушнитѣ закони на материята! Разумътъ отрече душата на всемира, а монизъмътъ на съвременната биология — отрече Бога!

Забравиха, че човѣкътъ има душа и, че въ тайнитѣ на тази душа още никой не е прозрѣлъ.

А нашиятъ животъ, всѣки день все по-убедително ни доказва, че разумътъ не е въ състояние да задоволи жаждата ни къмъ по-съвършенното и висшето, както и стремежътъ ни къмъ вѣчното, красивото и безкрайното. А тази жажда и този стремежъ у човѣка ги има и тѣ търсятъ своето насищане.

Човѣкътъ има душа! Той търси въ природата цвѣтята, скалитѣ, върховетѣ, но никога всрѣдъ радостта отъ цвѣтята той не мисли за тичинкитѣ, за пестикъ, за вѣнечни формули, нито въ напряжението и усилията по гранитнитѣ скали и върхове на планинитѣ си спомня за ортоклаза, за слюдата и кварца.

Не! Единъ възторженъ човѣшки духъ се слива съ великата душа на всемира, едно божествено начало, може би, се пробужда за да одухотвори бездушния свѣтъ на планината!

Единъ новъ мирогледъ, може би много идеалистиченъ, много мистиченъ, и страненъ за нашето време, разкрива предъ духовния погледъ на планинеца другъ свѣтъ, свѣтъ на истинска красота и радостъ, кждето съ цената на една илюзия той задоволява една велика своя жажда. И приобщавайки своя животъ къмъ огромния животъ на планината, носенъ отъ вихъра на единъ устремъ къмъ превъзможване и победа, планинецътъ достига до върховнитѣ изживявания и прозрения не по пътя на пасивното съзерцание, а чрезъ една, доведена до крайни граници и възможности активностъ. Защото, наистина, отначало до край, нашата дейностъ въ планинитѣ е само това: напрежение, устремъ, борба и следъ това — победа: надникване въ примамливото царство на непознатия отвѣденъ свѣтъ!

*

Планинарството за насъ е една религия. Като всѣка религия то ще бѣде разбрано напълно само отъ своитѣ поклонници. Другитѣ, тѣ ще му бждатъ винаги чужди: защото е потрѣбна една по-друга култура, която тѣ нѣматъ и една по-друга душа, която имъ липсва.

ЗИМЕНЪ ТУРИЗЪМЪ

(Продължение отъ реферата предъ ХХІХ съборъ въ Лъджене)

ПРОФ. В. ЗАХАРИЕВЪ

Нѣкога, малцина наши другари се решаваха да напуснатъ затоплениятъ уютни кафенета и локали, за да предприимтъ нѣкой по-труденъ зименъ излетъ. Лесно обяснимо защо — тогава липсваха каквито и да било хижи и подслони, не бѣха известни у насъ всички тѣзи мощни сръдства за бързо и леко ходене по снѣговетъ, най-сетне самата ни екипировка не бѣше нагодена за такива трудни, рисковани излети.

Богатиятъ опитъ отъ последнитѣ войни, презъ които мнозина принудително прекараха една солидна зимна тренировка, даде потикъ за предприемане по-сериозни зимни излети. Въ нашето списание започватъ да се явяватъ описания на такива излети, придружени съ предупреждения за опасности отъ лавини, бури, премръзвания. И наистина, тѣ не сж били излишни. Дадоха се скжпи жертви. Бѣлата смъртъ ни отне нѣколко ценни живота.

Изникналитѣ тукъ-тамъ хижи постепенно привличатъ и презъ зимата повече излетници, внушавайки имъ чувство на сигурностъ въ заснѣженитѣ планини. Следващи въ чужбина младежи, членуващи въ Б. Т. С. и Ю. Т. С., иматъ тамъ случая да предприематъ трудни зимни излети, тренирайки се като добри алпинисти и скиори. Постепенно и около нашитѣ хижи се явяватъ скиори, чертаейки двойнитѣ следи на своя пжтъ изъ планинитѣ. Въпрѣки този дебютъ, скитѣ все още сж нѣщо ново и чуждо за нашитѣ планинари, които не сж имали възможностъ да опознаятъ отличнитѣ имъ качества.

Презъ 1923 г. до менъ въ чужбина достигна изненадващата новина — че десетина наши другари, отлични планинари, начело съ тогавашния председателъ на клона „Алеко“ известниятъ планинарски деецъ и писателъ Павелъ Делирадевъ и сегашния съюзенъ п. предс. Д-ръ Пѣевъ, направили първото известно намъ зимно

изкачване на в. Мусала. Наскоро въ „Български туристъ“ се появи подробно описание на този особено труденъ при тогавашнитѣ условия излетъ. Добре екипирани съ ракети (напжтила) пикели и вжже, по предварително опредѣленъ още презъ есенята пжтъ, излетниците изминаватъ разстоянието отъ Чамъ-Кория до върха за повече отъ 10 часа. Завръщането е било възможно само по долината на р. Марица.

На следующата година съ колегата П. Францалийски, газейки снѣгове до поясъ на Бъдни вечеръ въ тъмно се отзовахме въ новата малка хижа — подъ Мусала. Тамъ заварихме наши другари. Отъ тѣхъ научихме, че предния день пристигнали двама младежи, които измъкнали два чифта ски на самия връхъ, за да се фотографиратъ съ тѣхъ. Все въ този периодъ по Витошкото плато се явяватъ по-голямъ групи туристи-скиори, повечето членове на Ю. Т. С.

Презъ 1925 год., въ зимнитѣ броеве на „Български туристъ“ срещаме нѣколко описания на излети, въ които се подчертава, че зимнитѣ излети съ ски започватъ живо да интересуватъ членоветѣ на турстическитѣ организации. На следната година двойния февруарски брой на сп. „Младъ туристъ“ е посветенъ на ски туризъма. Тамъ за пръвъ пжтъ у насъ срещаме описание на техниката на ски туризъма. Все въ сжщия брой се съобщава за изкачване на в. Св. Никола съ ски и за основаването на ски-секции

Въ декемврийския брой на „Български туристъ“ — 1927 г., сжщо се помѣства описание на единъ излетъ съ ски изъ Пиринъ. Сега вече и най-упорититѣ скептици се убеждаватъ, че туристътъ скиоръ, благодарение свойството на скитѣ, да не потъватъ и въ най-дълбокия снѣгъ и на голѣмата скоростъ, съ която може да се движи при наклонитѣ, ще преодолѣе препятствията въ планината

през зимата много по-лесно и въ по-късно време, отколкото през лятото.

През 1931 год. въ „Свободната трибуна на Български турист“, си позво-лих да напомня, че Ц. Н-ство ч.а Б.Т.С. трѣбва да прояви интересъ и на-сърдчи зимната излетна дейностъ, като се при-стѣпи къмъ създаването ски-секции къмъ клонветѣ на съюза. Тѣзи препор-жки се имаха предвидъ при изготвяне резолюциитѣ на XXV съюзеиъ съборъ въ Дупница, формулирани въ т. 3. така: „Поради развитието на зимния тури-зъмъ препорѣчва се систематичното му организиране отъ клонветѣ, при които, тамъ кждето има условия, да се образу-ватъ специални секции за тази целъ. Да се направи нужното за подготовката на скиори чрезъ специални курсове, като ги запознаватъ съ особеноститѣ на зимния туризъмъ, неговитѣ опасности и пред-пазване. По този пѣтъ ще се избѣгне нежеланото прѣскане на членоветѣ ни въ други организации, занимаващи се съ тоя видъ туризъмъ“.

Имайки предвидъ тази точка на конгресната резолюция и повишения ин-тересъ къмъ въпроси отъ подобенъ ха-рактеръ, тогавашния редакторъ на Б. Т. С. Д-ръ Б. Ковачевски, даде мѣсто въ спи-санието на редъ статии, посветени на зимния туризъмъ и такива съ ценни на-блѣждия за изучаване ски техниката.

Резултатитѣ сѣ на яве: многобройни-тѣ хижи и високо-планински заслони, предлагащи удобенъ подслонъ всрѣдъ снѣговетѣ, както и масовото употреба-ване скитѣ, допринесоха твърде много за оживяване планинитѣ и презъ зимата. И наистина, излети до в. Мусала или до други недостѣпни нѣкога презъ зимата върхове, сега съ помощта на скитѣ, ста-ватъ лесно изпълними. Презъ последни-тѣ години нѣкои изпитани планинари направиха съ ски дълги преходи презъ Рила и Пиринъ, вещо описани въ страни-цитѣ на Б. Т., илюстрирани съ велико-лепни, високо художествени снимки.

Зимнитѣ излети, особено съ помощта на ски, сѣ едно мощно сръдство за все-странно физическо развитие. Веднага,

обаче, считамъ за нужно да изтъкна, че такива излети не трѣбва да се пред-приематъ отъ слаби и неопитни хора, особено отъ такива съ **болно сърдце**.

При упражняване скиорството, при което взематъ най-активно участие вси-ки мускулни групи, се придобива и не-поколебимо чувство за равновесие. При умѣрено и разумно ходене презъ зимата, най-вече съ помощта на ски, мускулитѣ на сърдцето заякватъ по най-естественъ начинъ. Така много препорѣчанитѣ на-последъкъ упражнения за дълбоко ди-шане, тука се извършватъ безъ усилие, интуитивно и непринудено.

Научни изследвания сѣ установили, че при спокойно нормално дишане, бѣ-литѣ дробове поглѣщатъ 450 литри въз-духъ на часъ. При умѣрено каране ски количеството на погълнатия въздухъ се увеличава 6 пѣти.

Въ покрититѣ съ снѣгъ планини има-ме идеално чистъ въздухъ, лишень отъ най-минималното количество наситенъ съ всевъзможни микроби прахъ.

Служенето съ ски е отлично сръдство не само за физическо развитие, но и за каляване на волята. При спускането по наклонъ, кждето на всѣка крачка про-мѣнливиятъ теренъ поставя различни препятствия, се придобива чувство на смѣлостъ, сигурностъ и съобразителностъ. Тогава скиорътъ безъ колебание, бързо трѣбва да решава и избира най-удобния пѣтъ. Както въ планината скиорътъ бър-зо се справя съ препятствия, така той ус-пѣва да ги преодолѣе и въ живота.

Освенъ изтъкнатото по-горе, зимнитѣ излети иматъ и друго особено голѣмо значение за туриста. Покрититѣ съ снѣгъ планини, долини и лѣсове прите-жаватъ единъ особенъ чаръ, на единъ новъ, страненъ фантастиченъ миръ. Презъ зимата, подъ бѣлия саванъ, плани-ната мени своя ликъ. Изчезватъ пропасти и сипеи. Снѣгътъ и преспитѣ моделиратъ нови причудливи форми. Впечатленията отъ зимния пейзажъ никога не ни на-пускатъ и, въ тежки и мрачни дни, спо-менитѣ за чиститѣ и свѣтли простори окрилятъ душата. (Следва)

Плещината на зимата

Снимка: М. Кривича

Бондерица

На Черни връх

към: В. ЗАХАРИЕВЪ

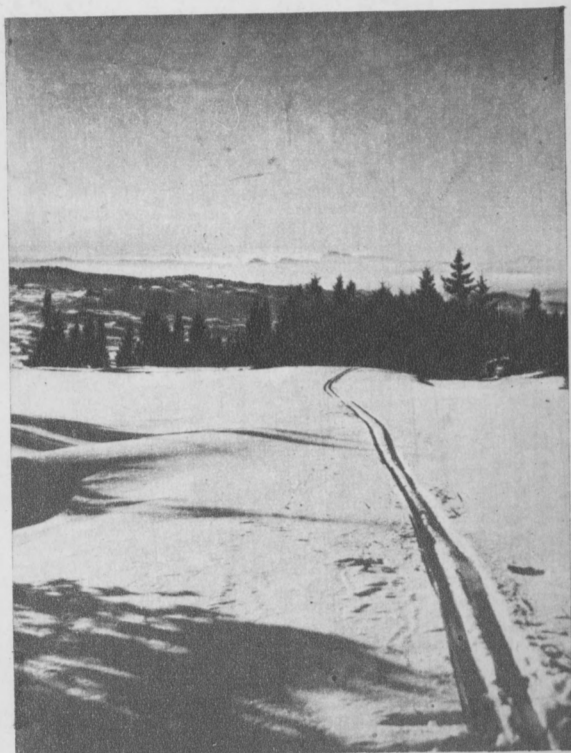
Спилака: Лишери

Платото на Черни връх
Снимка: Елисер

ЗИМЕНЪ ТУРИЗЪМЪ

Надъ снежа Куката
Снимка: Н. Миладиновъ

Рогонитъ. Широка-Лыжы карельск

Снимка: Н. Ув. Богдановъ

МЮНХЕНСКИЯТЪ АЛПИЙСКИ МУЗЕЙ

(За 25-я му рожденъ день)

Прозрачните, синьозелени води на Изаръ се гонятъ отъ единъ прагъ до другъ и тѣхната игра разведря душата. Идватъ отъ заснѣженитъ Алпи и въ своя немирень пѣтъ къмъ низинитѣ тѣ ображдатъ тукъ тамъ малкъ кѣсъ земя. Въ такова едно кѣтче е съграденъ Алпийскиятъ музей. И не безъ редъ разхвърляни отъ буйнитѣ води отронени скали и свлѣчени дървета; грижлива рѣка е скрила задъ скромния надписъ на павилиона разголенитѣ тайни на отвеситѣ, на глухитѣ усои, на безразличнитѣ къмъ тленния устремъ на човѣка чела на ледниците.

Едно рѣдко упорство презъ много години е събрало тукъ всичко, което човѣшкия духъ е създалъ въ тази насока, всичко, което природата му е разкрила, всичко, което тя му е подсказала въ неговия опитъ — въ който често пѣти възторгътъ се преплита съ горчевината — за да успѣе човѣкътъ единъ скорошенъ день, възможно по-малко наказанъ, възможно по-малко разочарованъ, да сложи най-после съвършено изработената европейска катерачна обувка на ледения грѣбъ на „8888“.

Но нека предъ вратата, която не обича случайнитѣ гости и затова не тѣй често, както вредъ тукъ вратитѣ, се разтварятъ, разгърнемъ единъ неотколешенъ тукашенъ вестникъ.

„Двадесетъ и петъ години алпийски музей“. — Презъ м. декемврий, тази година се навършватъ 25 години отъ откриването на едно отъ най-ценнитѣ напредничави творения на Алпийския съюзъ. На 17 декемврий, 1911 г., върху пратерния островъ въ гр. Мюнхенъ бѣ осветенъ Алпийския музей.

При това, предстои и единъ втори юбилей — този на тѣй бдителния въ своята служба музеенъ директоръ, Карлъ Мюдеръ, чиято ревностъ за събиране и допълване отѣснй значително сградата.

На тази нужда за деня на праздненството ще трѣбва чрезъ пристрояване да се плати данѣка: стоящата досега отворена южна тераса се надстройва и така се припечелва една плоскостъ отъ 91 кв. метра за една нова зала. Изложеното въ нея ще напомня преди всичко, за постиженията на нѣмскитѣ катерачи въ чужбина. И всичко, което има връзка съ катерачното дѣло въ другитѣ страни и досега е било събрано, тукъ въ свѣтлитѣ стаи трѣбва да се подреди“. — „Музеятъ притежава вече цѣлъ редъ показни предмети отъ този родъ, за сега помѣстени изъ другитѣ отдѣли. Преди всичко, тѣй сж релефитѣ отъ Килиманджаро, Кавказа (Ушба), Памиръ, после изъ Хималая — онѣзи отъ Еверестъ и Нанга Парбатъ. Докато релефътъ на Монть Еверестъ посочва само върховия отливкъ на планината, новиятъ образъ на Нанга Парбатъ 1:10.000 ще представя цѣлъ единъ планински масивъ въ страхотния стрѣменъ спускъ къмъ брѣговетѣ на Индъ и ще разкрива плѣняващъ и приковаващъ взора върху строежа на групата изгледъ“.

„Научнитѣ и картописни работи на Алпийското дружество, отъ близу споени съ чиста наука, достойно заематъ тукъ своето мѣсто. Задъ тѣхъ се криятъ имената на Мерцбахеръ, Рикмерсъ, Пфанъ и др. А за загубата на нѣмскитѣ катерачи вънъ отъ родината, като: Х. Шалеръ, А. Дрекселъ, В. Мерклъ и В. Велценбахъ траенъ споменъ оставятъ тѣхнитѣ бронзови образи“.

Статията е дълга. Окоето бѣгло попада на цифрата 25,000: диапозитиви, съ които разполага Алпийското дружество въ Мюнхенъ. Едни или други отъ тѣхъ се използватъ при беседи, като тѣзи: „Хубостта на Алпитѣ“, „Баварската висока земя“, „Растителниятъ свѣтъ на Алпитѣ“ (цвѣтно!), „Животинскиятъ свѣтъ на Алпитѣ“, „Алпийското село и жителитѣ му“.

Тихият, обезлистен дворъ безрадостно мълчи. Пжтеката е набелязана отъ каменни отломъци, надписитѣ по които изчисляватъ тѣхната възраст въ години съ твърде много нули. Не липсватъ и скали, които скандинавскитѣ глетчери „нѣкога“ сж смъкнали въ германската равнина. Тѣхнитѣ пукнатини сж клинообразното число на земната история, а непоклатимата имъ безмълвностъ е надгробния камъкъ на оскѣдното ни познание.

Самиятъ дворъ е неизбродима планина въ царството на Лилипутитѣ. Трѣбва да е крайно мило презъ добритѣ за цвѣтята месеци да се надниква тукъ по често — какъ край малкитѣ метални надписи ще никнатъ едно следъ друго тѣй многото горски цвѣтенца.

И всичко туй е само предсловъ.

Два бронзови образа, две великолепни тѣла на млади мъже, подпрѣни единиятъ на пикелъ, а другиятъ съ ски въ ржце, пазятъ входа. Въ тѣхната спокойна отпуснатостъ и гѣвката мекостъ дреме готовността за стоманенъ отпоръ.

Грамаденъ масивъ, релефно издигащъ се почти отъ пода, на повече отъ 25 кв. метра, приковава погледа: Юнгфрау! Усмивка придружава първото впечатление — предъ тебе е колѣничилъ заскрежениятъ образъ на Алпийската девственица. И едва стрелката на часовника показва, че и такава, тя за дълги минути те е откъснала напълно отъ останалия свѣтъ. Между другото за това време ти си научилъ, че релефътъ на красавицата е даденъ съ 1:2,500. И, за да блѣсне незабравимо за бледното човѣшко въображение неизмѣримостта на това съотношение, поставена е наблизу, рзмѣрено 1:2,000, тукашната градска съборна черква. Сега вече за никого не е трудно да си представи какъ, като най-дребно камъче, би се търкалялъ по урвитѣ надолу грамадниятъ стометровъ Божи домъ.

Отъ дветѣ страни на „Юнгфрау“ сж изградени планински отвеси. По единъ отъ тѣхъ нѣколко „души“ правятъ лѣтно катерене; по другия — пикелътъ и

коткитѣ се забиватъ въ „леда“. До „горе“ има около седемъ метра, но отъ всѣка тѣхна стѣпка, до вжзела на вжжетото и до нарочнитѣ глетчерни очила — всичко е много мислено, всичко е на своето мѣсто.

По-нататъкъ група скали е дала подслонъ на толкова много птици и животни; притулена е тукъ скалиста мечка, а на самия връхъ дива коза плашливо извива глава; край всѣмо камъче и цепнатина изненадватъ пойни грабливи птици, гризачи и хищници; надвесенъ надъ единъ ржбъ, скалистъ орелъ съ разтворени крила, почти се откъсналъ отъ земята.

Докато стигне до тукъ, човѣкъ многократно извива край неизброимо многото по-малки и по-голѣми релефни карти, 40—50 кв. см., 1 кв. метъръ, нѣкои отъ които въ стѣкленъ похлупакъ.

Голѣмъ брой модели на хижи, разнообразяватъ изгледа и радватъ окоето. Дадени сж едни въ цѣло: тукъ не е забравенъ и чучура и тревожната камбана, камънитѣ върху покривитѣ, а разтворенитѣ външни дървени прозорци примамливо зовятъ на вътре. Въ други хижи отдѣлнитѣ етажи отстоятъ на известна височина или сж отворени отъ предъ, тѣй че единиятъ погледъ обгръща всичко, всѣка стая, всѣка вещь въ нея.

Валежни, земеописни и какви не карти, нѣкои отъ които сж по нѣколко метра дълги, кривятъ толкова много познание, че превземането на всѣки сантиметъръ отъ тѣхъ отнема часове — тѣй наречената суха наука. За непосветенитѣ въ хоризонталитѣ, вертикалитѣ и градуситѣ стоятъ на разположение съ голѣмъ вкусъ изработени земеописни карти. Да спремъ за малко при тѣзи, които изобразяватъ масива на Цугшпице. Въ срѣдата на голѣмото платно, величествено представенъ съ всички постройки, намиращи се тамъ, е самиятъ връхъ. Лѣвъ полукръгъ дава всички върхове, снети отъ източнитѣ чуки на върха (2964); дѣсниятъ полукръгъ показва онѣзи жбери, които се разкриватъ откъмъ

западните чуки на върха (2962). И цълата тази художествена построеност е точно размърена с магнитна стрелка спрямо четирите страни на свѣта.

Между многото прегледни таблици не е забравено и описанието на постепенното завладяване на върха: 1820 — първо възкачване отъ западъ; 1823 — първо възкачване отъ изтокъ; 1833 — първиятъ кръстъ, поставенъ на върха; 1855 — първата хижа въ масива.

Кристали, руди, камъни — най-разнообразни по произходъ, по естество и по видъ, най-нѣжни зрънца или цѣли късове; между тѣхъ най-причудливи фигури отъ играта на твърдите води; други поразяватъ съ многоцвѣтното си великопие и въ тѣхъ се отразява — въ всичките тѣхъ — творческия размахъ на Непознатия.

По-натамъ, пѣтътъ води между овчарската кука и нераздѣлния другаръ на катерача — пикела.

Малкъ отиди въ тихото кѣтче, за пълнено отъ каменния образъ на Л. Пурчелеръ наполовина освободенъ отъ каменния блокъ, тъй както и приживѣ бѣ тѣломъ и духомъ плѣненъ отъ скалитѣ.

Предъ приближаващия здрачъ окото бързо се плъзга върху цѣла една сбирка отъ чудни насѣкоми, пеперуди, змии. Дълга редица скици посочва правилна и грѣшна стѣпка по скалитѣ и снѣга, правилно или погрѣшно носене, държане и слагане на пикела; възкачване по стръменъ склонъ, спускане, минаване цепнатина, почивка между скалитѣ; не липсватъ дори видове вѣзли, нито пирони.

Къмъ втория етажъ води една рѣдка по своята художествена наситеност сбирка отъ снимки, нѣкои отъ които въ твърде голѣмо увеличение. Толкова много сж, и отъ всѣка една тъй трудно се откъсва погледътъ.

Докато долу отдѣлитѣ сж наситени съ данни отъ областта на земеописанието на естественитѣ науки и на катерачното изкуство, горе вѣе едно повествувателно настроение: книга, грамоти, подарѣци,

връзки съ други страни — всичко това връща човѣка нѣколко столѣтия назадъ. Уводъ сж знацитѣ на всички планински сдружения по свѣта; знакътъ на БАК е между другитѣ, далечъ не последенъ въ неговата скромна чистота на линиитѣ и изисканостъ. Твърде силно привличатъ вниманието редъ картини, представящи паметни възкачвания още отъ 1700 год. насамъ. Такова е, напр., това въ 1787 на Сосюръ върху Монбланъ. Тукъ е дневникътъ на лейтенантъ Наусъ подарѣкъ отъ жена му — направилъ вървото възкачване на Цугшпице въ 1820 година.

Пакъ снимки, пакъ картини и пѣстра сбирка отъ облѣкла на планинци.

Тихо, незабелязано се изнизватъ днитѣ. Мина и скромното тържество, всрѣдъ огромния шумъ на незатихващото движение.

И пакъ писаха вестницитѣ за него. „За какво собствено ни трѣбва единъ Алпийски музей? Високиятъ, просторенъ свѣтъ на безмълвнитѣ скалисти гиганти, гориститѣ усои въ долинитѣ, искрящитѣ заледени чела не могатъ се обхвана все пакъ, макаръ и съ тъй хубави картини, снимки и релефи, и непоклатимата, тиха обичъ на истинскитѣ катерачи, съ страхъ изпълнената почитъ къмъ красотата на алпийския свѣтъ и онгената, пропиващата ги любовъ къмъ неговитѣ чудеса не сж за показъ между предпазнитѣ стѣкла на единъ музей“.

— Но възторгътъ и добритѣ основи, ето, надвиха най-после! Защото, това не трѣбваше да бѣде евтино замѣстване на нашитѣ планини. Не така, че да може нашиятъ общъ закачливъ приятелъ да каже въ недѣля: „Хайде, старо! Днесъ сме на безплатенъ планински излетъ изъ алпийския музей, а после сладко ще закусимъ при чаша бира!“

Затова още на 17 декемврий, 1911 г. когато за първи пѣтъ тукъ се отвори вратата на Алпийския музей, това бѣше вече единъ домъ на устремъ къмъ планината, домъ на наука, домъ на изкуство и сжщевременно домъ на алпиниститѣ“.

Шаранковъ Емануилъ
Декемврий, 1936 г., Мюнхенъ.

ЛЕДЕНАТА ПЕШЕРА

ИВ. п. НИКОЛОВЪ

Широко-лъжчани, загниждени въ хълбоцитъ на Родопския възелъ, има какво да покажатъ на посетителя въ своята близка околностъ. Наистина, тѣ не виждатъ отъ своето село повече отъ ивица небе и два рида, но високата околностъ надъ тѣхното село е очарователна! Наредъ съ поднебнитѣ жбери: Карлъкъ съ Шилестата чука 2187 м., Пирилика 2174 м., Арнаутъ-каба, Ешекъ-кулакъ и осамотената Турла, въ ребрата на тоя гирлянды се криятъ дълбоки рани, изваяни отъ подземно течащата вода.

Пътникътъ, който е изходилъ Карлъшкиятъ отдѣли и е изживѣлъ Родопската панорама, трѣбва да посѣти и подземията на Карлъка, за да почувствува ужаса на Родопския Тартаръ — Ледената пещера, наричана тукъ само „Ледницата“.

Ледницата се намира на зап. отъ с. Гела и е по-близо до него, отколкото до с. Широка-лъжа, но тъй като всичко се стича въ Широка-лъжа, то и Ледницата е тѣхна привилегия.

Посетихъ пещерата презъ лѣтото на миналата година. Съвсемъ случайно и неподготвенъ за строго научно изследване. Придруженъ отъ трима мой ученици, ний прехвърлихме нѣколко сухи дола западно отъ с. Гела и се отзовахме въ Горски-долъ. Нищо интересно въ него, освенъ пресъхнала и камениста падина, оградена съ вѣковна гора, която дава влажна прохлада. Входътъ на пещерата предствлява едно скорошно срутване, та варовититѣ отломи задаватъ страхъ за всѣки който мисли да се промъкне за вътрешността на пещерата. Това срутване е затворило предишния входъ на пещерата. Следъ него следва огроменъ куполъ отъ 20 м. въ диаметъръ и 10 м. височина, който дава една приветливостъ на посетителя. Въ дѣсно, обаче, е сжщинския храмъ. Благодарения на едно по-старо срутване, вследствие слаба опора, тукъ пещерата е останала скрита

за много пакостни посетители и е запазила всичкитѣ украшения, които е създадала: малки тераси, изпъстрени съ бистри куполи, грамадни драперии, чудновати полилеи, стотици най-разновидни сталактити и сталагмити, грациозни колони и всичко това потънало въ мъртва тишина и мракъ. . . Само капкитѣ отъ свода — тия ваятели на всичко това, показватъ, че творецътъ е още живъ.

Отъ голѣмия куполъ и все по-стрѣмно рѣчно легло, въ южна посока се стига до 5 метровъ водопадъ — шахта и се започва ново разширение на пещерата. Тукъ се намиратъ множество задънени входи. По-надолу ний се добрахме до интересни доказателства за дооформяването на пещерата. Две рѣчни легла стоящи едно надъ друго съ чудно добре развити тераси. Материялитѣ отъ тия рѣчни тераси сж риолитни блокове и чакъли донесени отъ високитѣ Карлъшки отдѣли. Следъ едно мѣчително слазяне все надолу достигнахме едно стѣснение на пещерата отъ кждето хвърлянитѣ камъни ни показаха, че следва втора шахта, много по-висока отъ първата. Липсата на добре екипировка — вжже и добра свѣтлина не ни позволи да се промъкнемъ по-надолу. Отъ разказитѣ, обаче, на други посетители, следъ този последно достъпенъ входъ се почватъ множество разклонения и се чува подземно бучение на вода. Макаръ, че ний се бавихме повече отъ 2 часа, за да изходимъ пещерата, нейната дължина не е голѣма, а това е едно отъ условията за образуване на ледъ въ нея.

Следъ краткитѣ сведения за пещерата, нака се спремъ да видимъ какво собствено ни представя „Ледницата“.

Това е единъ отъ карстоветѣ феномени, които пълнятъ кристалния варовикъ, останалъ до наши дни като разпокъсана дреха около грамадното Смолянско риолитно находище. Водитѣ на Горски-долъ, идещи отъ върховетѣ на Шилеста-

та чука, за да се влѣятъ въ Широко-лжшката рѣка, трѣбва да преминатъ мраморната ивица идеща отъ къмъ Мурса-лица. Точно тукъ тия води сж окарстили това мѣсто. Сжществуваниятъ въртопъ при сегашната пещера е повелъ водитѣ на Горски долъ въ дълбинитѣ на варовитата маса, която — подавайки се на химично и механично извѣтряване — е осво-бодила такова грамадно подземие на „Ледницата“. Че водитѣ на Горски-долъ сж текли презъ пещерата, ясно ни говорятъ напоенитѣ материяли, които сж отъ другъ петрографски съставъ, именно отъ риолитни овални кжсове, които съставятъ горното легло на Горски долъ. Следъ срутуване входа на пещерата, водитѣ на долѣтъ сж се отбили по влажната долина, кждето и днесъ ту се губятъ въ вжтрешността, ту излизатъ на повърхността, работейки нови отвори за нови пещери. Днесъ водитѣ на Горски долъ въ мраморизирания варовникъ сж спаднали на дълбоко, поради старческата възраст на поменатия карстовъ теренъ.

Въ днешно време пещеритѣ представятъ грамаденъ наученъ интересъ. Отъ една страна да се види резултата отъ мощното действие на подземнитѣ води, отъ друга като мѣсто кждето произтичатъ много физически явления и трето като богати съкровища на останки отъ предисторическия човѣкъ.

Въ дадения случай, обаче, ний имаме работа съ особенъ родъ пещери-ледници. Широко-лжшката пещера спада къмъ затворения типъ пещери, имащи форма на мѣхъ — вдълбанъ надолу отъ повърхността. Презъ зимата когато температурата на външния въздухъ е пониска отъ температурата на въздуха вжтре въ пещерата, студениятъ въздухъ като по-плътенъ, а следователно и по-тежкъ, навлазя въ нея, спуща се къмъ дъното, претиска по-топлия и по-лекъ въздухъ, което влече следъ себе си по-

нижение на температурата въ пещерата и преохлаждане на стенитѣ въ които е заключена. Съ настжпване на по-топлия периодъ презъ пролѣтъта и лѣтото движението на въздуха се прекжсва, тъй като вънкашниятъ въздухъ, като по-топлъ и по-лекъ не може да влѣзне въ пещерата. Това способства за запазване низка температура не превишаваща 0°, безъ да се гледа на нагрѣването на стѣнитѣ и въздуха въ пещерата отъ топлинитѣ токове изъ земната дълбочина или проникващи въ нея чрезъ повърхностнитѣ води. Най-низка температурата въ такива пещери е презъ зимата, а после постепенно се повишава презъ лѣтото.

Образуването на ледъ, обаче, става не презъ зимата, когато въ пещерата не може да проникне вода (вследствие на низката температура на повърхността) а най-вече презъ пролѣтъта, когато водата отъ повърхността прониква въ пукнатинитѣ на варовика и се просмуква въ пещерата, кждето отново замрѣзва подъ действието на низката температура.

Благоприятнитѣ условия за охлаждане на такива пещери сж следнитѣ: 1) низка зимна температура и продължително студено време; 2) кратко лѣто и не особено висока температура; 3) значителна но не толкова голѣма дължина на пещерата; 4) формата на пещерата да бжде съ хоризонтални равнини, но непременно смѣнящи се съ вертикални и дълбоки шахти. Всички тия условия сж на лице при Ледницата въ Широка-лжка.

Ясно е, че „Ледницата“ носи отпечаткъ на сложно карстово явление и нейнитѣ ледени блокове подъ входния куполъ сж резултатъ отъ много фактори. Наредъ съ Ерѣ-кюприя подъ Персѣнкъ, „Рожанъ“, и „Хупча“ при Кара-манджа, „Зарницата“ при Нареченъ, „Ледницата“ е превъзходенъ обектъ за туриста — изследвачъ на най-старата Родопска кристалинна покривка.

ПЛАНИНСКА ФОТОГРАФИЯ

НИК. ИВ. БОЖИНОВЪ

Въ многото случаи на снимки въ природата, за да се добиятъ по-силни художествени ефекти въ снимката, се снима срещу свѣтлината, като често по тоя начинъ се получаватъ и така нареченитѣ предни планове. Но директно въ обектива падашитѣ свѣтлинни лъчи даватъ рефлексъ, развалящи ефекта на снимката. Сжщото важи и за косо падащи свѣтлинни лъчи. Въ такива случаи, а сжщо и въ дъждовно време (капка попаднала на обектива, обикновено разлага свѣтлината) се употребява така наречената слънчева бленда, популярна въ насъ съ нѣмското ѝ име „Зонненбленде“. Тя е нужна и при нощнитѣ снимки. Защото, колкото и да е напреднала днесъ фабриката на филмитѣ по отношение избѣгване на рефлектирането на свѣтлиннитѣ лъчи, все пакъ директно падашитѣ лъчи, даватъ „кржгове“, а и излишната — не нужната въ снимката директна или косо падаща свѣтлина дава и едно замъгляване — воалъ, което често разваля напълно гонениятъ резултатъ. Ето защо слънчевата бленда се налага като необходимостъ въ планинската фотография, особено при зимнитѣ снимки, кждето има много повече свѣтлинни странични рефлексъ.

Единъ отъ най-важнитѣ въпроси не само за начинающи, а и за мнозина вече напреднали наши другари въ фотографията е и въпросътъ за така нареченото „експониране“ — освѣтляването на филма или плаката. Мнозина се колебаятъ и почти никога не сж сигурни въ резултата отъ тѣхнитѣ снимки при даденъ излетъ, тъй като никога почти не сж сигурни въ самитѣ себе си, че експонацията е била достатъчна или пъкъ не е била твърде силна. Фабрицитѣ, които произвеждатъ първокачествени филми се стремятъ да облекчатъ тая голѣма трудностъ за начинающитѣ любители, като фабрикуватъ филми съ два или повече пластове. Единиятъ е силно чув-

ствителенъ, другиятъ слабо. По тоя начинъ, при силно преекспониранъ единъ пластъ, да може да остане изображение то да даде годно копие отъ вториятъ пластъ. Но това не помага тамъ, кждето се търсятъ всички подробности, кждето трѣбва да има пълна хармония на разнo освѣтленитѣ плоскости въ сюжета и кждето съ изчезването на полутоноветѣ изчезва и художествения ефектъ. При силно преосвѣтяване, често се получаватъ позитивни изображения или прозрачни негативи, които даватъ неясни, безъ животъ и безъ подробности копия.

Какъ да се дойде до едно освѣтяване при различна сила на свѣтлината, (различни сезони при които свѣтлината е различна по сила) и въ различнитѣ часове на деньтъ, когато свѣтлината и по количество и по качество е (съ огледъ действието върху чувствителниятъ фотографически материалъ) различна — това е единъ сравнително доста труденъ въпросъ, на който, обаче, техниката дейде отъ скоро въ помощъ.

Започвамъ съ най-генералното разрешение на въпроса, но то е на пръвъ погледъ най-скжпото. Въ последнитѣ години се откриха редица инструменти, които механически измѣрватъ количеството на свѣтлината, която излъчватъ сниманитѣ предмети. Такива апарати има разни принципи и отъ разни фабрики. Азъ, обаче, въ тия чисто практически напжтствия, въпрѣки упрѣкитѣ, който би ми се направилъ пакъ отъ нѣкои заинтересовани (както при филмитѣ), че хваля нѣкои фабрикти, ще се спра пакъ на това, което азъ смѣтамъ за най-практично и най-резултатно. Азъ нѣмамъ за целъ да правя пълненъ курсъ по фотография за всички системи и всички подробности въ фотография. За това имаме вече книгата на г. Карастояновъ, кждето всичко е напълно развито, но и въ нея, както при всички автори и на книги на чужди сзици, все пакъ авторитѣ се спи-

ратъ повече или по-малко на това, което тѣ намиратъ за най-подходящо, или опитано отъ тѣхъ е дало най-добри резултати. Откривамъ тая скоба, като отговоръ на нѣкои заинтересовани намѣци, пѣкъ и да сме наясно и за напредъ. Азъ излагамъ моето схващане, добито по практически пѣтъ.

Най-добри сѣмъ апаратитѣ обосноваващи се на електрическия принципъ. Въ тѣхъ е закрепена една така наречена фотоклетка (отъ металътъ селенъ). Споредъ количеството на падащата свѣтлина върху нея, тя произвежда съответенъ електрически токъ, който се измѣрва отъ апаратътъ. При апаратитѣ, почиващи на този принципъ става почти абсолютно точно измѣрване на времето нужно за освѣтяване на филмътъ. Добри такива апарати сѣмъ така нареченитѣ: Електробеви, Метрафотъ, Темпофотъ, Омбруксъ и пр. Лично азъ работя съ последния (Омбруксъ) и го препорѣчвамъ като най-подходящъ за туриста. Той е сравнително малъкъ, лекъ, абсолютно точенъ, най-лесенъ за измѣрване и най-устойчивъ противъ строшаване.

Всички тия апарати струватъ между 1000 и 1300 лева. На гледъ много сѣмъ цена, но азъ обръщамъ внимание на нашитѣ другари да си направятъ една точна смѣтка за количеството на материала, който сѣмъ изхабили въ преосвѣтяване и недоосвѣтяване, и на колко отъ последнитѣ годни негативи иматъ възможность да получатъ подробности, настроение чрезъ полутоноветѣ и пр. При наличность на такъвъ апаратъ, тоя, който снима е абсолютно сигуренъ, че направената отъ него снимка е сполучлива. Съ тия апарати много лесно се свиква да се работи, макаръ че нагледъ изглеждатъ сложни. Тенденцията и въ тия апарати е къмъ поевтиняване.

Има и разни таблици и други приблизителни указания, но тѣ не сѣмъ сигурни и при тѣхъ не може да се даде, количеството на свѣтлината, която играе главна роля въ даденъ моментъ. А освѣтлението зависи, отъ естеството на пред-

мета, който се снима, годишното време, количеството на свѣтлината, която се излъчва, отразената свѣтлина, часътъ, въ който се снима и много др. фактори въобще. Съ една дума, това, което една таблица мѣчно може да опредѣли.

За тия, които нѣматъ възможность да си набавятъ такъвъ апаратъ и работятъ по усетъ или по нѣкаква таблица, азъ препорѣчвамъ щото при всѣка снимка, авторътъ ѝ да записва въ едно тевтерче даннитѣ на снимката (часътъ, месеца, бленда, моментъ и пр.) и следъ промиването ѝ да си отбележи къмъ тия данни, какъ е освѣтена. По тоя начинъ съ течение на времето, любителътъ се коригира и започва да добива единъ усетъ въ освѣтяването на филмъ. Но това предполага постоянно работене съ филми отъ единъ видъ и марка (при установена чувствителность).

Тукъ трѣбва да се запомни:

Винаги е за предпочитане да се освѣтява по данни, получени отъ апаратъ, следъ това отъ таблица и чакъ тогава по усетъ.

При опредѣляне на освѣтлението, мѣрдавно за избора е общиятъ характеръ на снимката и ефектитѣ, които се търсятъ въ нея. При търсене ефекти върху силно освѣтенитѣ отъ слънцето предмети, по тѣхъ се търси и освѣтяването, ако въ снимката има тъмни или по-слабо освѣтени мѣста, върху които обаче трѣбва да се получатъ въ филма подробности, тогава се освѣтява, така че да се възприематъ отъ филмътъ, т. е. да се освѣти филмътъ повече отъ колкото трѣбва за силно освѣтенитѣ части на сжщата снимка.

Винаги освѣтявайте повече, отколкото по-късо. При малко преосвѣтяване, снимката може да се спаси или постигне го-ненния ефектъ, обаче, при недоосвѣтяване, тя е почти винаги загубена. Още повече при преосвѣтяване се разчита на толеранса въ чувствителността на филма. При несигурность винаги да се освѣтява повече.

Модерните апарати, както и новите филми с силна чувствителност дават възможност при употреба на филмът, както и на бленда, пак да може снимането да става с една относително голяма бързина. Това премахва нуждата от носене на триножник. И почти всички снимки днес се правят от ръка, особено пък при новите апарати като ролйффлекса или новите такива на Цайс и подобните редица модели. (Съ „шпигелрефлекс“, при които изображението виждаме на матовото стъкло до последния момент на снимането). Все пак трябва да се знае, че при 1/10 може да се направи снимка, но доста мъчно, най-обикновено от ръка да се прави с 1/25, а при вятровито или неустойчиво положение с 1/50. При снимане движуещи се пред нас предмети, трябва да се употребява винаги по-голяма бързина (според нуждата), защото при недо-

статъчна бързина, се явяват двойни контури или „разлѣто“ неясно изображение. Колкото движуещите се фигури са по-близо до обектива, толкова по-бързо трябва да е момента. И обратно . . . , когато има движение препоръчвам най-малко 1/50. При улично движение или при буря в планината, ако има като преден план дървета — 1/100. Спортни снимки, влакове, автомобили и пр. от 1/300 до 1/500. При силно движещи се предмети, най-хубаво е да се снима като апарата се движи в същата посока на предмета. Самото снимане става и в момента на движение на самия апарат. По този начин самият движещ се предмет излиза по-„остро“, а неподвижният му фон е неясен от движението на самия апарат, по този начин сниманият предмет изпъква още повече. Но в такъв случай най-малката бързина трябва да бъде 1/300.

ОЩЕ ЕДНА ПРИДОБИВКА НА СЪЮЗА

Всрѣд необятната, пленителната и омайната гледка, която ни представя във всеки един момент величавия и горд Карлък, днес за обща радост, стърчи, макар и недовършена още, хижа Перелик. Тя иде да допълни тъй представената по-горе гледка и да направи Карлъка достъпен даже и при най-лошо време.

Не можем да си представим планината, която е обект не само на туриста и която крие въ себе си безброй много ценности и красоти, които привличат и старо и младо и го карат съ устрѣм да се катери все по-нагоре и по-нагоре, без какъвто и да било подслон.

Това накара и тур. д-во въ Широка-лъка да заработи усилено за осъществяването на подобна идея. Плод на техните само две годишни усилия е тази макар и скромна хижа, която скъптана въ красивите дебри на Карлъка, дето е нѣкогашното обиталище на приказния Орфей, дано да привлича любители на природата от четирите краища на оте-

чеството ни. А Карлъка, който е останал непознат още за голяма част от българските туристи и за когото си позволяваме да кажем само ласкави думи, дано задоволи вкусовете и на най-изтънчените планинари и осмисли тяхното идване.

Ние си позволяваме да мислим, че не ще бждем излъгани въ надеждите си. Защото всичко онова, което привлича туристът и го кара да се отправи към планината, за да търси съзерцание, почивка, отмора или нѣщо друго, ще го намери и въ Карлъка.

Дали изгрѣватъ на слънцето, чиито първи лъчи оглеждайки се въ тихите и спокойни води на Егея, го карат да блѣсти и да приковава погледът ни; дали пространните въковни гори, които сж пълни съ най-разнообразен дивечъ, или пък красивата природа и хубавите гледки, които се откриват въ всички посоки, сж по-малко интересни и не заслужават да бждат видени от всекиго?

В. Каровъ.

СБОРНИКЪ

А Л Е К О

Софийският клонъ „Алеко Константиновъ“ отъ Б. Т. С издаде туристически сборникъ **Алеко**, посветенъ на Витоша-планина. Въ сборника сж помѣстени статии, стихотворения, описания, исторически бележки и др. за пла-

с о ф и я
1936

нината, люлка на българския туризъмъ, отъ д-ръ П. Пѣевъ, Павелъ Делирадевъ, арх. Георги Козаровъ, Константинъ Константиновъ, Т. Боровъ, Стобийския епископъ Кирилъ, проф. В. Захариевъ, д-ръ Ив. Велковъ, Киро Т. Ки-

ровъ, д-ръ Ив. Боровъ, Василъ А. Радевъ, Димитъръ Пантелеевъ, Ал. Вл. Дяковичъ, Владимиръ Поляновъ, Г. Ст. Георгиевъ, Георги Клисаровъ, д-ръ Божко Ковачевски, Хр. Д. Връзиковъ, Георги Малчевъ, Павелъ Кебърле, Михаилъ Ковачевъ и Христо Огняновъ.

Сборникътъ е илюстриранъ съ художествени снимки изъ Витоша отъ нашитѣ фотографы-планинари Ник. Божиновъ, Л. Христовъ, Вилхемъ Шахтъ, д-ръ Ив. Боровъ, Стоянъ Петровъ-Джонъ, Г. Ивановъ и др. Корицата е работа на проф. В. Захариевъ.

Луксозно издание, на илюстрационна хартия, форматъ 70 × 100, 104 стр. Цена 30 л. за членоветѣ на Б. Т. С. и абонатитѣ на сн. „Български туристъ“. Набавянето на сборника става чрезъ соф. клонъ „Алеко“ — Царица Иоана 18.